

OPINNÄYTETYÖ (YAMK)
Sosiaalian koulutusohjelma
Ylempi AMK-tutkinto
2012

Hanna Voutilainen

KIELIRIKASTEHANKE PÄIVÄKOTI VERKANAPPULOISSA

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (YAMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma | Ylempi AMK-tutkinto

Maaliskuu 2012 | 82/120

Kari Salonen

Hanna Voutilainen

KIELIRIKASTEHANKE PÄIVÄKOTI VERKANAPPULOISSA

Päiväkoti Verkanappulat OY on yksityinen vuonna 2000 perustettu päivähoitopalveluita tuottava yritys. Verkanappuloiden päiväkotia sijaitsee Turun ympäristökunnissa; tällä hetkellä yhdeksässä eri paikassa. Tämä kehittämishanke on tehty päiväkotien Verkanappuloiden englanninkielisestä kielirikastetoiminnasta. Tämä kielirikastetoiminta on lapsen tavalliseen, jokapäiväiseen arkeen nivoutuvaa toimintaa. Sen tarkoituksena on monipuolistaa ja rikastuttaa lasten päivää päiväkodissa ja tarjota englannin kieltä ja tehdä siitä tutumpaa.

Kehittämishankkeen tavoitteena oli koota teoriaa ja käytäntöä sisällään pitävä kielirikastekansio. Tavoitteena oli myös selkiyttää mitä on englannin kielirikastetoiminta päiväkotien Verkanappuloissa. Hankkeen tarkoituksena on että, valmis työ tulee toimimaan menetelmäoppaana jokaisessa Verkanappuloiden kielirikasteryhmässä ja lisäksi toimimaan uusien kielirikastevastaavien perehdytysoppaana.

Kielirikastehankkeeseen osallistuivat kaikki kielirikastevastaavat kaikista Verkanappuloiden yksiköistä. Kehittämishanke koostui kirjallisuudesta, havainnoinnista, kielirikastevastaavien kirjoittamista toimintatuokioista ja jokaisen kielirikasteryhmän case-kuvauksesta sekä kielirikastepalaverien muistioista vuosilta 2009-2012. Näiden toimintojen avulla syntyi päiväkotien Verkanappuloiden oma kielirikastekansio, jossa on kerrottu mitä kielirikastetoiminta on päiväkotien Verkanappuloissa.

MASTER'S THESIS | ABSTRACT
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree programme | Master's Degree Programme in Social Services

March 2012 | 82/120

Kari Salonen

Hanna Voutilainen

LANGUAGE ENRICHMENT PROGRAM IN DAY-CARE VERKANAPPULAT

Day-care Verkanappulat was established in 2000. It is a private day-care services company. Company located surrounding municipalities of Turku, at the moment it acts in nine different locations. This development project has been made from the English language enrichment program. This project related to daily basis routine of acting. Purposes of this program are to enrich children's casual day and adopt something new about the English language and make it to more familiar.

The goal of this project was to collect to catalog of this language enrichment program – mainly theory and practice point of view. One of the main objectives was to clarify what this language program means and how to adopt this in to daily routines in Verkanappulat. This project will be act as a handbook in every day-care premises of the Verkanappulat.

Every premise have language enrichment program and responsible persons from every unit has been commitment and involved to this language program. Their help were a part of this development project. This project consist of literature, observations, case-descriptions and meeting minutes which was made since 2009-2012 by other persons who has worked also with language program in different premises. Resulted of these was created the catalog what language enrichment program means in day-care Verkanappulat.

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 KIELIRIKASTEHANKE VERKANAPPULOISSA	8
2.1 Päiväkoti Verkanappulat	8
2.2 Kielirikastehankkeen lähtökohdat ja tarve	9
2.3 Kielirikastehankkeen tavoitteet, tehtävät ja toimijat	10
3 VARHAISKASVATUSTA JA PEDAGOGISTA ARKEA	12
3.1 Päivähoidosta varhaiskasvatukseen	12
3.2 Varhaiskasvatuspedagogiikan rakentaminen	14
3.3 Lapsen hyvä päivä päiväkodissa	18
4 LAPSEN KIELEN KEHITYS	22
4.1 Kielen määrittelyä	22
4.2 Kielen oppimisen merkitys lapsen kehitykselle	23
4.3 Kielen tietoisuuden kehittäminen päiväkodissa	26
5 KIELIRIKASTETTA PÄIVÄKODISSA	30
5.1 Kielikyöpy pohjana kielirikasteelle	30
5.2 Verkanappuloiden kielirikaste	35
6 KIELIRIKASTEHANKKEEN KOKONAISKUVAUS VUOSILTA 2009-2012	41
6.1 Kehittämistoiminnan piirteitä	41
6.2 Kielirikastehankkeen menetelmät ja aineistot	44
6.3 Kielirikastehankkeen aineiston käsittely ja tulkinta	47
6.4 Kielirikastehankkeen eteneminen vuosina 2009-2012	51
6.5 Kielirikastetoiminnan aloittaminen vuonna 2009	52
6.6 Kielirikastetoiminnan levittäminen kaikkiin yksiköihin vuonna 2010	54
6.7 Kielirikastetoiminnan vakauttaminen osaksi toimintaa vuonna 2011	58
6.8 Kielirikastetoiminnan kehittäminen ja edistäminen vuonna 2012	64
7 KEHITTÄMISHANKKEEN ARVIOINTI	66
8 KEHITTÄMISHANKKEEN POHDINTA	69
LÄHTEET	72

LIITTEET

- Liite 1. Sannin päivä Voivalassa
- Liite 2. Leikit: Eläimet
- Liite 3. Teemapäivä
- Liite 4. Lauluja

KUVAT

Kuva 1 Alphabet –englanninkieliset aakkoset	36
Kuva 2 Today is -säähavaintoja	38
Kuva 14 Old MC Donald	80

KUVIOT

Kuvio 1 Varhaiskasvatuksen ohjaukselliset tasot	14
Kuvio 2 Varhaiskasvatuksen arvojen muodostumisen malli	17
Kuvio 3 Kielellisen tietoisuuden kehittämisen strategia.	28
Kuvio 4 Sisällön käsittelyn vaiheet	48
Kuvio 5 Kielirikastehankkeen eteneminen 2009.	53
Kuvio 6 Kielirikastehankkeen eteneminen 2010.	55
Kuvio 7 Kielirikastehankkeen eteneminen 2011.	59
Kuvio 8 Kielirikastehankkeen eteneminen 2012.	64

1 JOHDANTO

Aikamme muoti-ilmiö on kehittäminen. Kaikkea kehitetään, parannetaan ja muutetaan. Kaikella on tavoitteet ja kaikkia arvioidaan. Mikään ei saa pysähtyä; on oltava koko ajan virran mukana ja ymmärrettävä ajan ilmiöitä. Muutos on pysyvää. Osa pysyy muutoksen ja kehittämisen kiivaassa tahdissa mukana, osa putoaa pois.

Kehittämishankkeeni kohteena on ollut päiväkotit Verkanappuloiden englanninkielinen kielirikastetoiminta. Englannin kielirikastetoiminta on lapsen tavalliseen, jokapäiväiseen arkeen nivoutuvaa toimintaa. Sen tarkoituksena on monipuolistaa ja rikastuttaa lasten päivää päiväkodissa ja antaa sysäys uuden kielen omaksumiseen helppojen fraasien, toiminnallisten leikkien, lorujen ja laulujen avulla.

Lähtökohtanani on ollut se, että kielirikastetoiminnasta ei löydy juuri mitään tietoa. Tehtävänäni on ollut koota teoriaa ja käytäntöä sisällään pitävä perehdyttävä kielirikastekansio ja samalla kirjoittaa ja selkiyttää mitä on englannin kielirikastetoiminta päiväkotit Verkanappuloissa. Kielirikastehankkeeni valmis työ tulee tulevaisuudessa olemaan arkinen työkalu, menetelmäopas, jokaisessa Verkanappuloiden kielirikasteryhmässä ja samalla toimimaan uusien kielirikastevetäjien perehdytysoppaana ja myös jo vanhojen ideapankkina.

Tämä tekemäni työ on kielirikasteinen kehittämishanke, jossa kerron kielirikastetoiminnasta, sen kehityskaaresta eli alusta aina tähän päivään asti. Käytän tekstissäni kehittämishanke-sanaa kuvaamaan tämän työn ja prosessin tekemistä eli kielirikastetoiminnan kirjoihin ja kansiin saattamisesta. Kielirikastetoiminta-sana kuvaa kaikissa päiväkotit Verkanappuloiden yksiköissä toteutettavaa pedagogista arjessa toimivaa toimintaa.

Aineistona tässä hankkeessani olen käyttänyt kirjallisuutta, Verkanappuloiden dokumentoituja kielirikastemuistioita, joiden avulla on nähnyt selvästi rikastetoiminnan kehityskaaren. Lisäksi olen osallistanut myös

Verkanappuloiden kielirikastevastaavat pyytäen heitä jakamaan tietämystään, osaamistaan ja ennen kaikkea kallisarvoista hiljaista tietoaan niin kirjoitetussa toimintatuokio ja case-kuvaus –muodoissa.

Olen lähestynyt kielirikastetta perehtymällä kirjallisuuteen ja niiden pohjalta luonut työni alun teoriaosuuden. Luvuissa kaksi esittelen yksityisen päivähoitopalveluita tuottavan päiväkotin Verkanappulat ja kerron kehittämishankkeen taustat, tarpeet, tehtävät, tavoitteet ja toimijat. Alkutietojen jälkeen paneudun varsinaiseen teoriaosuuteen, jonka aloitan luvussa kolme hyvin yleiseltä tasolta eli varhaiskasvatuksesta ja päivähoiton arjen pedagogiikasta, johon myös luontevasti englannin kielirikaste sopii ja johon se Verkanappuloiden kaikissa yksiköissä liitetään.

Luvussa neljä olen pohtinut lapsen kielen kehitystä ja sen myötä päässyt itse asiaan eli kielirikasteeseen luvussa viisi. Olen kirjoittanut paljon kielikylyvystä, joka on antanut pohjan Verkanappuloiden kielirikastetoiminnalle. Tämän jälkeen olen paneutunut kirjoittamaan luvussa kuusi kehityshankkeen kulusta, keväästä 2009 aina kevääseen 2012 saakka. Luvussa seitsemän teen hankkeen tavoitteiden ja tehtävien arviointia ja kahdeksannessa luvussa pohdin vielä kehityshankettani kokonaisuutena ja tuon esille omia ajatuksiani sen kulusta ja onnistumisesta.

Viimeisenä osiona on vielä luvun yhdeksän konkreettiset arjen kielirikasteotokset ja -tuotokset eri Verkanappuloiden kielirikasteryhmistä. Olen käyttänyt myös paljon valokuvia havainnollistamaan rikastetoimintaa. Valokuvat on otettu eri Verkanappuloiden yksiköistä, joissa on kielirikastetoimintaa. Valitettavasti tämä viimeinen, yhdeksäs luku ei ole julkinen siksi, että hanke on tehty yksityiseen yritykseen ja tuotos, joka tästä on syntynyt on yrityksen omaa materiaalia. Olen laittanut luvun yhdeksän eri alaluvuista kuitenkin pienet esimerkki-/näytekappaleet liitteiksi, joiden avulla pääsee sisään Verkanappuloiden kielirikastetoimintaan. Konkreettinen kielirikasteosio on 36 sivuinen, joten liitteiksi olen laittanut vain pienet esimerkit.

2 KIELIRIKASTEHANKE VERKANAPPULOISSA

2.1 Päiväkoti Verkanappulat

Päiväkoti Verkanappulat OY on yksityinen vuonna 2000 perustettu päivähoitoalanyritys, jonka toimitusjohtajana toimii yrityksen perustaja Minna Takkula. Verkanappuloiden päiväkotia sijaitsee Turun ympäristökunnissa; tällä hetkellä yhdeksässä eri paikassa, Kaarinassa, Liedossa, Paimiossa ja Loimaalla. Verkanappulat, hyvän sykkeen päiväkotia, tarjoaa asiakkailleen yksilöllistä, yhteisöllistä ja kodinomaista hoitoa turvallisessa ja hyväksytyssä ympäristössä. Lasten tarpeiden huomioiminen ja joustavuus ovat Verkanappuloiden tärkeitä arvoja samoin kuin lasten toiveiden toteuttaminen mahdollisuuksien mukaan ilon ja leikin merkeissä. (www.verkanappulat.fi)

Kaikki verkanappuloiden päiväkodit ovat itsenäisiä yksiköitä, jotka sijaitsevat luonnon ja toimivien leikki- ja liikuntapaikkojen läheisyydessä. Ammattitaitoiset, monipuolisen koulutuksen saaneet nuorekkaat aikuiset takaavat lapsille turvalliset ja virikkeelliset puitteet päivän toiminnalle. (www.verkanappulat.fi/laatu.php)

Verkanappuloiden keittiöissä valmistetaan päivittäin lounas ja välipala noin 500 hengelle. Päiväkodeissa on yhteinen seitsemän viikon kiertävä ruokalista käytössä. Ruokalistaa uudistetaan vuosittain muun muassa päivähoitohenkilökunnalta saadun palautteen pohjalta. Lounaaseen kuuluvat pääruoka, energialisäke (peruna, pasta, riisi), lisäke, ruokajuoma sekä leipä ja levite. Vaihtoehtona näkkileivälle toimii omassa keittiössä leivottu pehmeä leipä tai sämpylät. Ruuan raaka-aineina päiväkotia Verkanappulat käyttää kotimaisia puhtaita tuotteita, lähiruokaa sekä luomua saatavuuden mukaan. (www.verkanappulat.fi/keittio.php)

Päiväkoti Verkanappulat on edistyksellinen ja eteenpäin katseensa suuntaava yritys. Päiväkoti Verkanappuloiden tämän vuoden painotusalueina ovat olleet pienryhmätyöskentely ja arvioiminen. Näitä molempia on työstetty ja käytetty niin lasten, työntekijöiden kuin vanhempienkin kanssa. Kaikkia asianosaisia on

siis sitoutettu toimintaan. Näiden uusien painotusalueiden lisäksi vahvuuksiin kuuluu englannin kielirikastetoiminta, jollaista ei muualta löydy. Verkanappulat on edistysellinen päivähoitoalan yritys, joka pitää hyvää huolta työntekijöistään ja arvostaa ammatillisuutta ja osaamista.

2.2 Kielirikastehankkeen lähtökohdat ja tarve

Kehittämishankkeenani on tehdä päiväkotit Verkanappuloille perehdyttävä, konkreettista materiaalia ja teoriaa sisältävä kielirikastekansio. Verkanappuloissa on alkanut kielirikastetoiminta englanninkielisenä syksyllä 2009. Verkanappuloiden kielirikastetoiminnan tarkoituksena on herätellä 4-6-vuotiaiden lasten kiinnostusta kieleen ja antaa virikkeitä uuden kielen omaksumiseen. Englanninkieli toimii lisänä arkipäivän toiminnoissa, mutta opetusta ei ole tarkoitus antaa vieraalla kielellä.

Olen ollut itse mukana toteuttamassa kielirikastetta aivan sen alkuajoista asti, joten on luontevaa kirjoittaa toiminnasta. Olen tallettanut kaikki yhteiset kielirikastemuistiot sekä kirjannut ylös niitä asioita, jotka olen hyväksi havainnut kielirikastetta vetäessäni. Olen myös kerännyt kaikilta tämänhetkisiltä kielirikastevastaavilta heidän toimintatuokioitaan, hyväksi havaittuja materiaaleja ja esim. piirustuksia ja valokuvia. Lisäksi jokainen kielirikastevastaava on kirjoittanut case-jutun yhdestä kielirikasteesta mukana olevasta lapsestaan ja hänen päivästänsä ryhmässä eli siitä miten kielirikaste toteutuu, näkyy ja kuuluu lapsen arkipäivässä.

Minun tehtäväni on nyt yhdistää tämä edellämainitut osat kaikki yhdeksi paketiksi, jota uudet kielirikastevastaajat sitten voivat käyttää perehtyessään toimintaan. Lisäksi olen perehtynyt aihetta käsittelevään kirjallisuuteen ja lähtenyt kehittämään ja kirjoittamaan Verkanappuloiden kielirikastemäärityä varhaiskasvatukseen, lapsen kielen kehityksen ja kielikylvyn kautta.

Tällä hetkellä kielirikasteesta ei löydy juuri mitään kirjallista materiaalia ja googlen kauttakkin vain kielisuihkusta ja –kylvystä, joista kielirikaste on johdettu.

Tältä pohjalta minun on helppo valita kehittämishankkeeksi kielirikastetoiminta ja sen saattaminen kirjoihin ja kansiin. Kielirikastekansiosta tulee päiväkotiverkanappuloiden oma tuote, jota voidaan kiinnostuksen mukaan levittää myös muihin päiväkoteihin.

2.3 Kielirikastehankkeen tavoitteet, tehtävät ja toimijat

Tämä kielirikastekansio toimii tulevaisuudessa Verkanappuloiden jokaisessa yksikössä uusien kielirikastevetäjien perehdytyskansiona sekä antaa myös ideoita muille kielirikasteryhmien vetäjille. Jokaisessa Verkanappuloiden yksikössä on kielirikasteryhmiä ja jokainen vetäjä toteuttaa tehtävää omalla tavallaan yhdessä sovittujen teemojen mukaan. On mukavaa kierrättää ideoita ja tehdä asioita toisella ja toisten tavalla. Tämä kehityshanke ja sen kirjallinen osio antaa siihen mahdollisuuden.

Kehityshankkeen tavoiteena on:

1. Toimia tulevaisuudessa kielirikasteen työmenetelmäoppaana jokaisessa Verkanappuloiden yksikössä.
2. Toimia uusien kielirikastevetäjien perehdytyskansiona.
3. Kierrättää hyviä käytännönmateriaaleja ja antaa ideoita ryhmien vetäjille.

Kehittämishankkeen tehtävä on koota päiväkotiverkanappuloille kielirikastetoiminnasta teoriaa ja käytäntöä sisällään pitävä perehdyttävä kielirikastekansio. Toisena tehtävänä on kirjoittaa ja selkiyttää mitä on englannin kielirikastetoiminta juuri päiväkotiverkanappuloissa. Lisäksi kaikilta kielirikasteryhmien vetäjiltä kerätään havainnollistavaa materiaalia mm. heidän pitämiään kielirikastetoimintatuokiomalleja, kirjoittamiaan case-juttuja oman ryhmän lapsesta ja esim. heidän ottamiaan valokuvia kielirikastetoiminnasta.

Kehityshankkeen tehtävänä on:

1. Koota päiväkotien Verkanappuloille teoriaa ja käytäntöä sisältävä kielirikastekansio.
2. Kirjoittaa ja selkiyttää mitä kielirikastetoiminta on päiväkotien Verkanappuloissa.
3. Kerätä kielirikasteryhmien vetäjiltä hyvää, konkreettista materiaalia ja liittää se kielirikastekansioon.

Kielirikastehankkeeseen ovat osallistuneet kielirikastevastaavat kaikista Verkanappuloiden yksiköistä. He ovat kirjoittaneet kukin omasta ryhmästään case-jutun, toimittaneet toimintatuokioitaan sekä muuta kielirikasteeseen liittyvää materiaalia. Olemme pitäneet kielirikastepalavereja Voivalan yksikössä kielirikastevetäjämme Martti Karpin johdolla tämän toimintakauden aikana kahden-kolmen kuukauden välein. Palavereissa olemme kehittäneet yhdessä toimintaamme keskustelemalla missä mennään nyt, mitä tullaan tekemään ja myös arvioimalla miten asiat ovat edenneet. Kaikista palavereista on tehty muistiot, jotka auttavat mieleen palauttamista sovitusta asioista ja kertovat kielirikastetoiminnan etenemisestä. Kaikista kielirikastevetäjistä on ollut suurta apua, koska he ovat osallistuneet itse hankkeeseen tuottamalla materiaalia omasta kielirikastetoiminnastaan.

Mentorinani on toiminut Verkanappuloiden Voivalan yksikön johtaja ja kielirikastetoiminnan vetäjä Martti Karppi. Karppi tuntui luontevalta valinnalta, koska hän toimii palaveriemme vetäjänä ja on näin ollen hyvin tietoinen kielirikastetoiminnasta. Olen käynyt Karpin kanssa monia keskusteluja liittyen kehittämishankkeeseen ja sen eteenpäin vientiin. Kehittäminen on etenemisen merkki ja sitä päiväkotien Verkanappulat tekee kaiken aikaa.

3 VARHAISKASVATUSTA JA PEDAGOGISTA ARKEA

3.1 Päivähoidosta varhaiskasvatukseen

Suomalainen varhaiskasvatus kehittyi vuosina 1880-1970 fröbeliläisen perinteen pohjalta (Reunamo 2007, 99). Nyt on menossa jo kolmas vuosisata, jonka aikana maassamme on järjestetty kotikasvatuksen rinnalle lainsäädäntöön perustuvaa alla kouluikäisille tarkoitettua opetusta, kasvatusta, hoitoa eli julkista varhaiskasvatusta. Sen erilaisia toteutumismuotoja ovat olleet lastenseimet, lastentarhat, erilaiset kerhomuotoiset työmuodot ja päivähoidon ja esiopetuksen kokonaisuudet. (Lujala 2008, 203.)

Päivähoitojärjestelmän perusta luotiin 1970-luvulla, jolloin maamme yhteiskunnallisiksi haasteiksi katsottiin kaupungistumisen ja elinkeinorakenteen siirtymisen maataloudesta teollisuuteen ja palveluammatteihin. Perhe- ja kyläyhteisön merkitys oli alkanut vähentyä ja yhteiskunta alkoi ottaa vastuulleen perheille kuuluneita tehtäviä. (Reunamo 2007, 99.) Tämän ajan keskeinen ongelma oli lasten turvallisen hoidon järjestäminen vanhempien työssäkäynnin ajaksi. Vuonna 1973 astui voimaan laki lasten päivähoidosta, jonka mukaan päivähoitoa tuli olla tarjolla vanhempien haluamassa muodossa ja silloin, kun he sitä tarvitsivat ja lisäksi paikkoja tuli olla riittävästi. Päivähoitoa tuli kehittää 1970-luvulla maassamme laissa asetettujen laadullisten sekä määrällisten tavoitteiden mukaisesti. (Lujala 2008, 211-212.)

Päivähoitolaki oli alun perin puitelaki, joka velvoitti kuntia järjestämään päivähoitoa ja loi puitteet toiminnan kehittämiseksi sekä valtion osuuksien maksamiselle kunnille. Kunnat eivät voineet kehittää päivähoitoa haluamallaan tavalla, koska olivat riippuvaisia valtion budjetin määrärahojen asettamista rajoista. Myöhemmin kuitenkin luovuttiin valtionohjauksesta ja vastuu palveluiden järjestämisestä siirtyi kunnille. (Lounassalo 2001, 233.)

Päivähoidon lainsäädäntö takaa vanhemmille oikeuden saada lapselleen hoitopaikka ja lapselle oikeuden osallistua varhaiskasvatukseen, joka on julkisesti järjestettyä. Vanhemmilla on oikeus saada lapselleen kunnan

järjestämä päivähoitopaikka joko päiväkodista tai perhepäivähoidosta siihen saakka kunnes lapsi siirtyy kouluun. (Laki lasten päivähoitosta (36/1973) ja asetus (239/1973).) Kunna tehtävänä on huolehtia, että se pystyy tarjoamaan sellaisia päivähoiton toimintamuotoja, kuin kuntalaisten tarve edellyttää (Adenius-Jokivuori 2004, 306).

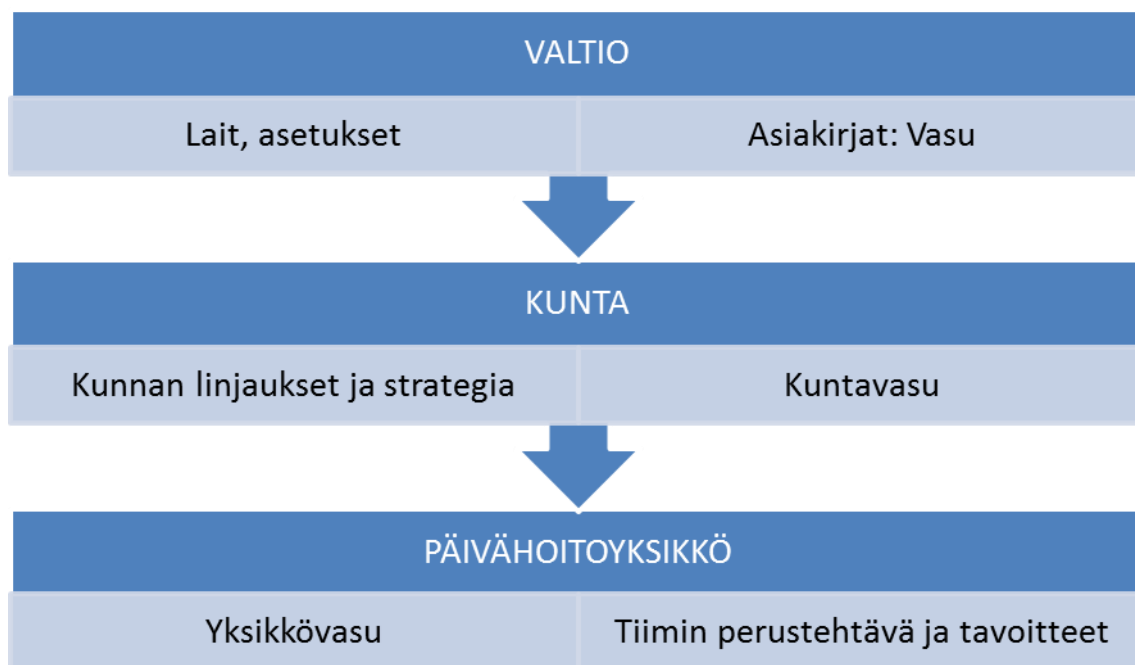
Lasten päivähoito on osa yhteiskunnan lapsiperheille tarjoamaa sosiaali- ja terveydenhuollon tuki- ja palvelujärjestelmää. Sen tavoitteena on luoda lasten kasvuympäristöstä turvallinen ja samalla turvata lasten vanhemmille niin aineelliset kuin henkisetkin mahdollisuudet lasten synnyttämiseen ja kasvattamiseen. Perheen perustamisen alkuvaiheissa tukimuotoja ovat äitiysavustus, neuvolapalvelut sekä erilaiset vapaat esim. äitiysvapaa ja niihin liittyvät etuusjärjestelmät. Yhteiskunnan tukemia hoitomuotoja ovat kunnan järjestämä päivähoito, kotihoidon tuki tai yksityisen hoidon tuki sekä avoin leikkitoiminta. (Ikola-Norrbacka 2004, 23.)

Maamme pitkässä päivähoiton ja varhaiskasvatuksen historiassa olennaista on se, että kaikissa vaiheissa peruslähtökohtana on ollut vanhempien kasvatusoikeus ja -vastuu sekä lapsen etu. Pää tavoitteena varhaiskasvatuksessa on ollut yhteistyö vanhempien kanssa. Lisäksi hyvin tärkeää on ollut vanhempien auttaminen ja tukeminen lapsen kasvatuksessa ja kehityksessä. (Lujala 2008, 214.)

Kotikasvatuksen tukeminen on juurtunut hyvin tämän päivän päiväkotityöhön, vaikkakin sen toteutus vaihtelee melkoisesti. Viimeisten vuosikymmenien aikana päivähoiton varhaiskasvatuksessa ja koko päivähoitossa on tapahtunut melkoisia muutoksia. Vanhanaikaisesta ryhmänhallintaa korostavasta kasvatusotteesta on hitaasti siirrytty lapsi- ja perhelähtöiseen varhaiskasvatusnäkemykseen. (Hujala 2004, 84.) Lapsen aika päivähoitossa on nimenomaan kotikasvatuksen tukemista ja tällöin kasvattajan tehtävänä on toimia lapsen kanssa mahdollisimman hyvin koko lapsen hoitopäivän ajan (Koivunen 2009, 17).

3.2 Varhaiskasvatuspedagogiikan rakentaminen

Valtio määrittelee ja luo raamit varhaiskasvatukselle lakien ja asetusten avulla, jotka pitää huomioida kuntatasolla järjestettäessä ja ohjattaessa varhaiskasvatuspalveluita. Yksiköissä pitää muistaa huomioida sekä valtakunnalliset että kunnalliset linjaukset ja toiminnan toteuttamisen periaatteet, jotka luovat taas raamit myös yksittäisen tiimin ja työntekijän työskentelylle. Työntekijän tulee huomioida kaikki varhaiskasvatuksen ohjaukselliset tasot. (Kuvio 1.)

Kuvio 1 Varhaiskasvatuksen ohjaukselliset tasot

(Mikkola & Nivalainen 2011, 12.)

Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman (Vasu) mukaan varhaiskasvatuksella tarkoitetaan suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa, jolla edistetään pienen lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista eli lasten eri elämänpiireissä tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta. Vasun tärkeänä tavoitteena on edistää lasten varhaiskasvatuksen yhdenvertaista toteutumista koko Suomen maassa. Vasu on toiminnan sisällöllisen kehittämisen ja

ohjauksen työkalu varhaiskasvatuksessa (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 7, 11.)

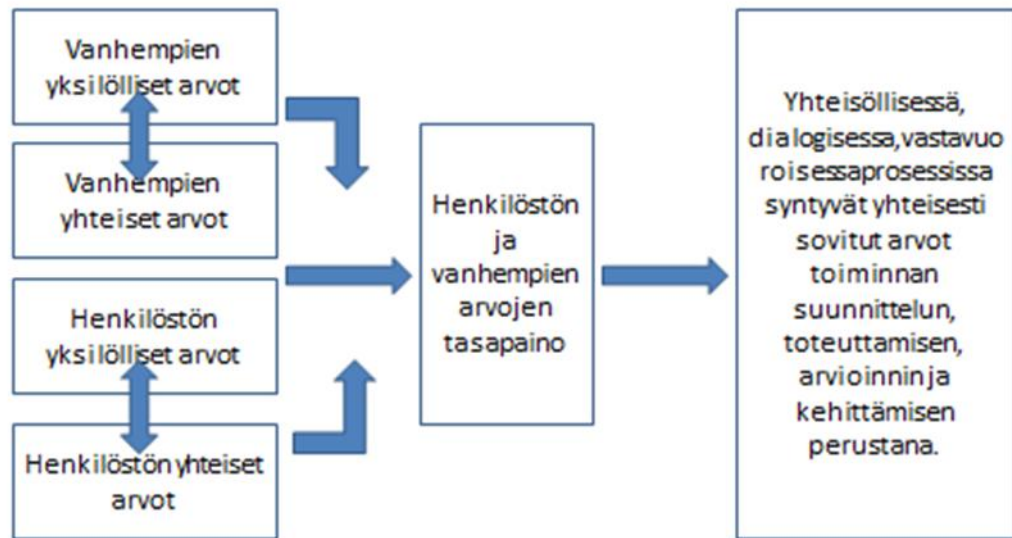
Varhaiskasvatuksen ensisijaisena tehtävänä ja tavoitteena on edistää lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia vaalimalla lapsen terveyttä ja toimintakykyä sekä huolehtimalla hänen perustarpeistaan. Kokonaisvaltainen hyvinvointi takaa lapselle mahdollisimman hyvät kasvun, oppimisen ja kehittymisen edellytykset. Jotta perheiden ja kasvattajien yhteinen kasvatustehtävä muodostaisi lapsen kannalta hyvän ja mielekkään kokonaisuuden, tarvitaan vanhempien ja kasvatuksen ammattilaisten välillä kiinteää yhteistyötä, kasvatuskumppanuutta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 11.)

Laadukkaan varhaiskasvatuksen tehtävänä ja tavoitteena on tasoittaa lasten elinolosuhteista seuraavia eroja ja tarjota siten kaikille lapsille yhtäläiset mahdollisuudet kehittyä edellytystensä mukaisesti. Varhaiskasvatuksessa lapsilla on oikeus turvattuun elinympäristöön, hoitoon, huolenpitoon, kasvuun ja oppimiseen riippumatta asuinpaikasta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta taustasta tai etnisestä alkuperästä. Lisäksi lapsi saa tarvitsemaansa erityistä hoitoa, kasvatusta ja opetusta. Jokaisella lapsella on oikeus tulla hyväksytyksi ja erityiskasvatus toteutetaan yleisten varhaiskasvatuspalveluiden yhteydessä. Varhaiskasvatuksen suunnittelussa ja toteutuksessa huolehditaan etnisen sekä sukupuolten välisen tasa-arvon toteuttamisesta ja lasten omat näkemykset otetaan varhaiskasvatuksessa huomioon lapsen iän ja kehitystason mukaisesti. (Varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista 2002.)

Varhaiskasvatus tukee lapsen oman äidinkielen oppimista sekä vieraskielisten lasten suomen tai ruotsin kielen oppimista. Lapsella on oikeus omaan äidinkieleen sekä omaan kulttuuriin. Kulttuurivähemmistöihin kuuluvilla lapsilla tulee olla mahdollisuus kasvaa sekä oman että suomalaisen yhteiskunnan jäseniksi. (Varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista 2002.) Kauppilan (2010) mukaan kaikki monikulttuuriset vanhemmat eivät koe tärkeäksi laittaa lastaan päivähoitoon tai esiopetukseen. Tämän vuoksi kouluun saattaa tulla lapsia, jotka eivät osaa sanaakaan suomea, vaikka ovat syntyneet ja asuneet koko ikänsä Suomessa. (Kauppila 2010, 159.)

Suomalaiseen päivähoitoon on viime vuosina juurrutettu uusi käytäntö, lapsikohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen eli vasu. Tämä lapsen vasu on osa kunnallista ja valtakunnallista varhaiskasvatussuunnitelmaa, jonka tarkoituksena on yhdenmukaistaa varhaiskasvatuksen palveluja ja kehittää niiden sisältöä ja laatua. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa on, pedagogisen kehittämisen lisäksi olennaisella tavalla kyse vanhempien ja työntekijöiden yhteistyön kehittämisestä. (Alasuutari 2010, 15, 21.)

Keskeinen haaste kodin ja päivähoidon yhteistyössä on perhelähtöisen ja varhaiskasvatuksellisen ammatillisuuden rakentaminen yhdessä (Kuvio 2.). Perhelähtöisyydellä tarkoitetaan päivähoitokasvatuksen suunnittelua ja toteuttamista perheen arvojen ja erityisesti lasten elämän ja tarpeiden pohjalta. Perhe- ja lapsilähtöisyyteen kiteytyy kontekstuaalinen varhaiskasvatus, joka korostaa lapsen kasvun ja kasvatuksen ymmärtämistä perheen kulttuurisen todellisuuden kautta. Kontekstuaalisessa varhaiskasvatuksessa lapsi nostetaan varhaiskasvatuksen keskiöön yksilönä, joka toimii ja vaikuttaa omaan ympäristöönsä sekä omaan että läheistensä elämään. Kontekstuaalinen varhaiskasvatus korostaa, että tärkeintä on rakentaa jatkumo kodista päivähoitoon, jotta kodin ulkopuolinen kasvatus onnistuisi. Tämä tarkoittaa käytännön pedagogiikassa perhelähtöistä ammatillisuutta, joka perustuu lapsen kasvuympäristön ja kulttuurisen todellisuuden tuntemiseen sekä lapsen lähtökohtien ja tarpeiden tiedostamiseen. Ymmärtäessään nämä asiat kasvattaja voi suunnitella kasvatuksen lapsilähtöisesti. Varhaiskasvatuksen ydin rakentuu siis lapsilähtöisyydelle eli lapsen kasvun ymmärtämiselle. (Hujala 2004, 83, 85.)

Kuvio 2 Varhaiskasvatuksen arvojen muodostumisen malli
(Alila 15.1.2011).

Päivähoidossa pedagogiikka tarkoittaa aina valintoja kasvatuksen ja opetuksen järjestämisessä sekä sitoutumista tiettyihin valintoihin (Mikkola & Nivalainen 2010, 8). Laadukas varhaispedagogiikka toteutuu päivähoidossa suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin kautta. Toiminnan suunnittelu päivähoidossa on usein mielletty konkreettiseksi lasten toiminnan suunnitteluksi. Suunnittelu on muutakin; sen avulla ennakoidaan ja ohjataan työyhteisön toimintaa asetettujen tavoitteiden suuntaiseksi. Suunnitteluun kuuluu tärkeänä osana toiminnan ja toimijoiden, lasten ja aikuisten, arviointi. Suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin avulla työyhteisölle muokkautuu yhteinen tietoinen toimintatapa, joka kokonaisuutena vaikuttaa lasten kasvuun, kehitykseen ja hyvinvointiin. (Karila 2001, 274.) Laadukkaan varhaiskasvatuksen merkki on lasten omien arviointien kuuleminen (Alila 21.5.2011).

Suunnitellessaan yhteistä toimintaa lasten kanssa ja kumppanuutta vanhempien kanssa päivähoidon henkilöstö joutuu suunnittelemaan kahta asiaa samanaikaisesti. He suunnittelevat omaa työtään ja työn tuloksena syntyvää toimintaa. Tämä varhaispedagogiikka on tavoitteellista kasvatuksellista ja opetuksellista toimintaa, jota varhaiskasvatuksen ammattilaiset toteuttavat esim. päiväkodeissa. Varhaispedagogiikkaa pidetään osana varhaiskasvatusta, joka taas on erilaisissa toimintaympäristöissä tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta aikuisten ja lasten välillä. (Karila 2001, 276.)

Varhaiskasvatus vaatii omanlaistaan osaamista ja sen omaksumista. Hyvä varhaiskasvatus lähtee liikkeelle lapsen tuntemisesta. On tärkeää tietää esim. millainen on tavanomaisesti kehittynyt neljä- tai viisivuotias lapsi. Käytännön konkreettisessa työssä jokaiseen lapseen tutustutaan silti yksilönä. (Kalliala 2012, 187.)

3.3 Lapsen hyvä päivä päiväkodissa

Lapsi kehityy vuorovaikutuksessa lähiympäristönsä kanssa. Tärkein kasvuympäristö lapselle on oma koti, mutta kasvaessaan kodin rinnalle merkittäviksi ympäristöiksi tulevat päivähoitopaikka, koulu sekä muut lapsen toimintaympäristöt. (Määttä & Rantala 2010, 63, 94.) Lapsen jokaiseen päivään niin kotona kuin päivähoitossa liittyy hoito. Päivähoitossa varhaiskasvatuksen tehtävänä on turvata lasten hoito sinä aikana, kun vanhemmat ovat työssä, opiskelevat tai eivät pysty hoitamaan omaa lastaan. Päivähoitossa yhdistyvät niin yhteiskunnan lapsipolitiikka, lapsiperheiden hoitoratkaisut ja arkielämän sujuvuus kuin myös lapsen etu. (Niikko 2008, 69.)

Ammattikasvattajille hoito merkitsee yhteiskunnan ja perheiden päivähoitoon kohdistamiin odotuksiin, tehtäviin ja tavoitteisiin vastaamista kasvatuksellisin ja pedagogisin keinoin. Käsite hoito on perinteisesti liitetty päivähoitossa perustoimintoihin, jolloin keskeisenä tehtävänä on ollut lapsen fyysisestä hyvinvoinnista huolehtiminen sekä ohjaaminen itsenäiseksi ja omatoimiseksi

perustoimintoja koskevissa asioissa. Säännöllistä päivärytmiä on pidetty hyvän perushoidon toteuttamisen perustana. (Niikko 2008, 69-70.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa hoidolla ei ole enää sellaista itsenäistä asemaa kuin aiemmin, vaan hoitoa tarkastellaan nyt laajemmasta näkökulmasta, kokonaisvaltaisesti. Lapsen hyvän päiväkotipäivän katsotaan koostuvan erilaisista arkeen liittyvistä tilanteista ja toiminnoista, joihin päivärytmi liitetään joustavasti. Kasvatustehtävän suunnittelussa ja toteutuksessa kasvattajan tulee ottaa huomioon lapsen päivärytmi, hyödyntää erilaisten hoitotilanteiden kasvatukselliset ja opetukselliset mahdollisuudet sekä huolehtia yksilöllisistä perustarpeista. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 15-16.)

Tämän päivän päivähoiton jokapäiväiset perustehtävät ovat lasten hoito, kasvatust ja opetus. Lisäksi päivähoidossa tehdään yhteistyötä vanhempien kanssa sekä verkostotyötä mm. neuvolan, puheterapian, toimintaterapian, sairaalan, lastensuojelun ja koulun kanssa. Laajemmalti ajateltuna päivähoiton perustehtäviin voidaan lukea hoidon, kasvatuksen ja opetuksen lisäksi vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö, verkostotyö ja lastensuojelulliset tukitoimet. Päivähoidossa on vaikea vetää rajaa hoidon, kasvatuksen ja opetuksen väliin, koska kaikki osa-alueet voivat olla läsnä ja limittäin samaan aikaan. (Koivunen 2009, 11-12.)

Verkostotyön ydin päivähoidossa on kasvattajan ja vanhemman välinen dialogi eli keskinäisen ymmärryksen kehittäminen arvostavassa vuoropuhelussa. Verkoston jäsenten on hyväksyttävä kaikki jäsenet tasavertaisina verkostokumppaneina ja kunnioitettava toistensa näkemyksiä. Lastensuojelulliset tukitoimet päivähoidossa ovat päiväkotiryhmä sinänsä sekä päivähoidossa annettava varhaiskasvatust ja esiopetus. Lastensuojelun työntekijät voivat suositella tai velvoittaa vanhempia laittamaan lapsensa päivähoidoon, jolla lapsen perustarpeiden tyydyttäminen varmistetaan. Päiväkodin perushoito ja päiväjärjestys, ihmissuhteet ja turvallisuus sekä pedagoginen toiminta tarjoavat lapselle tarvittavan tuen. Lapsen päivähoidossa oleminen on osa

kotikasvatuksen tukemista, ja kasvattajan tehtävänä on toimia lapsen kanssa hyvin sen ajan, kun lapsi on hoidossa. (Koivunen 2009, 15-17.)

Jokapäiväisiin päivähoidon perustilanteisiin kuuluvat mm. pukeminen ja riisuminen, peseytyminen ja wc-toiminnot, ruokailu, lepo ja uni sekä ulkoilu ja liikkuminen. Kasvattajan on tärkeää antaa hoitotilanteissa lapselle riittävästi aikaa toimia. Iloisella ja ystävällisellä suhtautumisellaan lapseen aikuinen edistää lapsen perusturvallisuuden tunnetta. Kasvattajan liittäessä toimintaan myös puheen, kertomalla mitä tehdään, vastaamalla lapsen kysymyksiin kehittää kielen omaksumista ja antaa lapselle uutta tietoa. (Tiusanen 2008, 79.) Arki päiväkodissa on jatkuvaa tulemista ja menemistä, siirtymistä paikasta toiseen, aloituksia, keskeytyksiä ja lopetuksia. Jokaiseen toimintoon päiväkodissa liittyy mm. kontaktinottoa tai neuvottelemista lasten kanssa. (Määttä & Rantala 2010, 94.)

Hyvä vuorovaikutus on lapsen ihmisenä kasvamisen ehto, joka helpottuu, kun lapsella on mahdollisuus jakaa tunteitaan, ajatuksiaan tai huoliaan ja illojaan turvallisen aikuisen kanssa. Tämä toteutuu, kun kohtaamisessa vallitsee kunnioitus ja pyrkimys kuulla toista ihmistä ja ottaa hänet vakavasti. Hyvässä kohtaamisessa lapsen ei tarvitse suorittaa, vaan hän saa tulla ja pysyä omana itsenään. Turvallisen aikuisen kanssa lapsi kokee olevansa ihmisenä tasavertainen ja olemassaoloon oikeutettu, johon hän tarvitsee vahvistusta. Se tulee toistuvista kelpaavuuden ja huolenpidon kokemuksista, joita lähellä olevat aikuiset tekevät mielellään. (Mattila 2011, 67-70.)

Parhaimmillaan päiväkodin aikuiset rikastuttavat toimintaa kannattelemalla lapsen mielikuvia, tuomalla uutta tietoa tai opastamalla uuden tiedon omaksumisessa. Tämä merkitsee onnistuessaan sitä, että lapsi saa aineksia kommunikointiaan, ajatteluaan ja toimintaansa varten. Tasapainon löytäminen lasten ja ryhmän toiminnan rikastuttamisessa on kiinni työntekijöiden hallitsemien varhaiskasvatuspedagogisten taitojen ja menetelmien monipuolisuudesta ja taidosta käyttäen niitä. (Kalliala 2012, 199-200.)

Jokainen kohtaaminen ja vuorovaikutustilanne aikuisen ja lapsen välillä on merkityksellinen. Kohtaamiseen tarvitaan hyvin organisoitua, kiireetöntä arkea, jossa jokaista hetkeä osataan arvostaa ja jolloin on aikaa tehdä asioita kaikessa rauhassa. Työkin tuntuu mielekkäämmältä, kun on lupa pysähtyä ihmettelemään maailmaa yhdessä lapsen tai pienen ryhmän kanssa. Kun työ on mielekästä, työmotivaatio pysyy korkealla ja se myös sitouttaa työntekijöitä yhteisiin päämääriin. Lisäksi vahva työmotivaatio edesauttaa kehittämään omaa ammattitaitoa ja työtapoja. (Mikkola & Nivalainen 2011, 91.)

Päiväkodissa työyhteisöllä tulee olla yhteinen, selkeä visio työn perustehtävästä, jotta jokainen tekee työpaikalla niitä asioita, mitä siellä pitääkin tehdä. Työtapojen pitää tukea kokonaisvaltaisesti lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista. Varhaiskasvatuksen ammattilaisella pitää olla selkeä käsitys ja toimintalinja siitä, mikä on lapselle hyväksi, tukee kasvua ja kehitystä ja on vielä lisäksi realistista toteuttaa. Jokaisen työntekijän pitää sitoutua työhönsä ja myös viihtyä työssään. Ammattitaitoinen ja motivoitunut varhaiskasvattaja saa paljon hyvää aikaiseksi lapsen ja perheen elämään. (Mikkola & Nivalainen 2011, 59-60.)

On tärkeää suunnitella huolellisesti päivän toiminnot päiväkodissa ja pitää suunnitelmista kiinni. Päiväkodin aikuisten suunnitelmallisuus ja sitoutuminen työtehtäviinsä takaavat viihtyisän kasvu-, kehitys- ja oppimisympäristön lapsille. Tärkeimpänä asiana päiväkodissa ja yleisesti varhaiskasvatuksessa on luoda lapsille turvalliset ja hyväksyvät puitteet heidän kasvulleen ja kehitykselleen sekä tukea vanhempia heidän tärkeässä kasvatustehtävässään.

4 LAPSEN KIELEN KEHITYS

4.1 Kielen määrittelyä

Kieli voidaan määritellä kommunikaatiojärjestelmäksi, johon perustuu yhteisöjen viestintä. Kielen käyttöön olennaisesti liittyy merkitykset, jotka syntyvät kielen merkkien ja niiden vastaanottajan kohtaamisesta. Yhtenä päätehtävänä kielellä on yksilöiden välinen tiedonvälitys, sekä myös yksilön ajattelun ja toiminnan välineenä toimiminen. (Ahvenainen & Holopainen 2005, 11.) Kieli on biologinen, kognitiivinen ja sosiaalinen ilmiö ja se perustuu ihmisen ainutlaatuisiin biologisiin ominaisuuksiin. Se liittyy myös ihmisen kykyyn ajatella ja samalla tarjoaa käsitteet ajatteluun. Kieli tekee mahdolliseksi sosiaalisen käyttäytymisen, ihmisten välisen vuorovaikutuksen. (Loukusa ym. 2011, 11.)

Kieli toimii sosiaalisen vuorovaikutuksen, ajatusten ja tunteiden viestintävälineenä. Kieli on puhujasta ja hänen sosiaalisesta kontekstistaan riippuvainen, sillä eivät ihmiset puhu vain tuottaakseen puhetta vaan kommunikoidakseen muiden kanssa. (Mäkinen 2002, 22.) Ilman puhujia ei ole olemassa kieltä. On olemassa kieli vain, jos sitä käytetään. (Hiidenmaa 2003, 27.)

Kieltä määriteltäessä yleisin ja yksinkertaisin määritelmä on, että kieli on sanamerkkien järjestelmä. Kielellä on useita eri funktioita, jotka on tiivistetty kolmeen ryhmään.

- Kielen tehtävänä on toimia yhteiskunnallishistoriallisen kokemuksen ja olemassaolon välittäjänä ja opettajana.
- Tärkein kielen tehtävä on ihmisten välisen kommunikaation välittäminen.
- Kieli on myös väline älylliseen toimintaan. Älyllinen toiminta perustuu kielen hallintaan kuten muistiin, havaitsemiseen, ajatteluun ja mielikuvitukseen. (Holopainen 1994, 9.)

Kieltä tarvitaan oman minän eli yksilöllisyyden ilmaisemiseen. Kieli on tärkeässä asemassa opittaessa, koska tiedot hankitaan ja varastoidaan muistiin kielen välityksellä. Kieli on yhteydessä lapsen koko kehitykseen ja lisäksi myös lisää ajattelun nopeutta ja laajuutta. Kieli ja kielenkäyttö on ajattelua, tunteiden ilmaisua, sosiaalista vuorovaikutusta ja itse toiminnan ilmaisemista. Kielenkehityksen myötä myös puhe kehittyy. (Nurmilaakso 2011, 31.) Toisaalta on muistettava, että kieli ei ole vain puhuttua tai kirjoitettua; kehonkielellä eli sanattomalla viestinnällä on huomattavasti puhuttua kieltä suurempi merkitys ihmisten välisessä kommunikaatiossa (Lindberg 2011, 60).

4.2 Kielen oppimisen merkitys lapsen kehitykselle

Lapsi omaksuu äidinkieltä suunnilleen neljän ensimmäisen elinvuotensa aikana. Uskotaan, että lapsella on synnynnäinen kyky oppia kieliä ja hänellä olisi jo syntyessään olemassa karkeitakin kieliopillisia rakenteita ja sääntöjä, mille kieli sitten myöhemmässä iässä rakentuu. Samaa periaatetta tukee mielipide, että kaikki lapset omaksuvat kieltä samalla tavalla asteittain. Kehitys lähtee liikkeelle äänneistä ja niistä muodostuu sanoja, joita aletaan sitten yhdistää lauseiksi. (Hassinen 2005, 81.)

Kielen kehittyminen liittyy kiinteästi lapsen kognitiiviseen kehitykseen, kuten älykkyyden, ajattelun, havaitsemisen, muistin ja puheen kehitykseen (Nurmilaakso 2011, 32). Kielen kehittyminen on lasten aivotoiminnan kehittymisen sekä heidän ympäristönsä kiinteän vuorovaikutuksen tulos. Lapsi rakentaa itse käsityksensä kielestä ja ympäröivästä maailmasta ollen aktiivinen oppija. Lapsi oppii uusia asioita oman toimintansa ja sen kautta tapahtuvan oivaltamisen kautta. Kun lapsi opettelee kieltä, hän havainnoi ympäristönsä puhetilanteita ja tuottaa havaintojensa pohjalta puhetta valikoivasti. Varhainen kielen kehitys liittyy vahvasti lapsen tunteisiin ja hänen haluunsa olla yhteydessä toisiin ihmisiin ja jakaa asioita kuvaten niitä kielellisesti. (Lyytinen 2004, 48.)

Kielen oppimista on tutkittu monin tavoin vastakkaisista behavioristisesta ja kognitiivisesta tutkimusperinteestä käsin. Kognitiivisissa teorioissa pääpaino on mielen ja muistin merkityksessä sekä kokemusten tajuamisessa ja tiedon organisoinnissa. Tällöin oppiminen koostuu tiedon hankinnasta, ymmärtämisestä, järjestämisestä ja varastoinnista. Oppimisen edellytyksenä on, että tiedosta tulee aktiivinen osa oppijan kognitiivista struktuuria. Kieltä opitaan behavioristisen teorian mukaan erilaisissa yksilön ja ympäristön välisissä ärsyketilanteissa. Positiivista vahvistusta saaneet kielelliset reaktiot säilyvät ja ne myös opitaan. (Ahvenainen & Holopainen 2005, 19.) Tänä päivänä kognitiivis-behavioristisen koulukunnan ihmiset ovat alkaneet kutsua lähestymistapaansa konstruktivistiseksi viitatakseen siihen, että ihminen luo tai rakentaa aktiivisesti omaa todellisuuttaan (McLeod 2003, 153).

Lapsen kielellisen kehityksen tunnetuimpia 1900-luvun argumentoijia ovat olleet sveitsiläinen Piaget ja venäläinen Vygotsky. Piaget näkee lapsen kielen kehityksen osana muuta kognitiivista kehitystä, joka etenee vaihe vaiheelta. Lapsi pääsee seuraavalle tasolle, kun edellinen on läpikäyty ja harjoittamisesta ei juuri ole hyötyä. (Piaget 1970, 48-50.) Venäläinen Vygotsky korostaa aikuisen merkitystä lapsen oppimisessa. Aikuisen avulla ja tuella lapsi kykenee oppimaan vaikeitakin asioita, joita ei yksin kykenisi oppimaan. (Vygotsky 1994, 188.)

Kielen oppimisesta on useita teorioita: yksi niistä on Lennebergin edustama kypsymisteoria. Sen mukaan kielen oppiminen on voimakkaasti perimän säätelemää ja sitä ei varsinaisesti opita vaan se omaksutaan. Tämä kielenomaksumisen kehittyminen on biologista kypsymistä. Lennebergin mukaan kielellisten ärsykkeiden tehtävänä on laukaista lapsen biologisesti kypsyneet perimän säätelemät kielelliset prosessit toimintaan ja ylläpitää niitä. (Ahvenainen & Holopainen 2005, 20-21.)

Lapsen kokonaisvaltaiselle kehitykselle on tärkeää arjen eläminen ja kokeminen yhdessä vanhempien ja muiden hänen kanssaan toimivien aikuisten ja lasten kanssa. Huomattava osa kielen ja muiden taitojen oppimisesta tapahtuu joikapäiväisessä aikuisen ja lapsen välisissä vuorovaikutustilanteissa. Näissä

tilanteissa lapsella on mahdollisuus leikin ja muun toiminnan avulla jäsentää ympäristöään ja omaksua uusia asioita. (Lyytinen 2004, 68.)

Kieli kulkee aina mukana vuorovaikutuksellisissa tilanteissa; lapsen kielenoppiminen on pitkälti kiinni siitä miten kieltä käytetään tavallisen elämän kaikissa tilanteissa (Kalliala 2012, 106). Kieli on keino eritellä omaa ajattelua erilaisista asioista ja lisäksi kieltä käytetään symbolisena välineenä välittämään toimintaa ja selkeyttämään ja tulkitsemaan ympäröivää maailmaamme. Lasten kehitys, kasvu ja oppiminen ovat jossain määrin riippuvaisia myös siitä, millaista kieltä kasvattaja käyttää ja millä tavoin hän tukee lapsia käyttämään kieltä. Kielen tavoin puhe välittää ja selventää uutta informaatiota sekä auttaa reflektoimaan sitä, mitä on opittu. Keskustelu on se tapahtuma, jossa uudet merkitykset ja käsitteet neuvotellaan, selitetään ja ymmärretään. (Niikko 2009, 73.)

Lapsi oppii uutta mm. ympäristöltään saamiensa vastausten pohjalta. Myöhemmässä vaiheessa hän saattaa käyttää jopa samanlaisia vastaustekniikoita kuin hänen vanhempansa ovat käyttäneet. (Vilenius-Tuohimaa 2008, 128.) Lapset ovat monessa asiassa samankaltaisia kuin aikuiset, mutta samalla he ovat erityisiä. Lapsille on ominaista leikki ja leikkisyys sekä ihmettely, kokeileminen ja huumori. Lapset ilmaisevat toiminnassa itseään useasti toisin kuin aikuiset ja käyttävät paljon myös muita ilmaisutapoja kuin puhuttua kieltä. (Karlsson 2012, 49.)

Lasten välisessä vuorovaikutuksessa sosiaaliset kyvyt ja kommunikaatiotaidot ovat tärkeitä ja ne tulevat enemmän esille lapsen kehityksen myötä. Päiväkoti- ja esikouluvaiheessa sosiaalisen kompetenssin edellytyksiä ovat mm. keskustelutaidot, yhteistyö- ja ongelmanratkaisukyvyt tai kuvitteluleikit. Kielen oppiminen ja sen hallinta mahdollistaa keskustelut kavereiden kanssa tavallisissa arjen vuorovaikutustilanteissa. (Neitola 2011, 31.)

Hyvä äidinkielen hallinta on ihmiselle taito, joka mahdollistaa asioita. Kielen avulla kehittyi myös ihmisen ajattelu ja sen avulla olemme vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa. Kieli on tärkeä tekijä sosiaalistumisessa ja sen avulla

ihminen pystyy erittelemään omia tunteitaan ja kertomaan niistä muille. Kieli on myös tärkeä tekijä päivittäisten uusien asioiden oppimisessa. (Valkonen & Vilska 2002, 17.) Kieli on vuorovaikutusta, jossa jatkuvan kanssakäymisen myötä ihminen muotoilee ja kehittää käsitystään maailmasta ja samalla kehittää myös kykyään toimia muiden kanssa (Laurén 2008, 72).

4.3 Kielen tietoisuuden kehittäminen päiväkodissa

Kielellinen tietoisuus merkitsee lapsen huomion kiinnittymistä kielen merkityksestä yhä enemmän kielen muotoon. Kielellisen tietoisuuden kasvaessa lapsi oivaltaa, että puheen voi jakaa osiin, kuten sanoihin, tavuihin ja äänteisiin. Esimerkiksi sanojen tavuttaminen on tärkeä taito lukemaan ja kirjoittamaan opeteltaessa. Vähitellen kielellinen tietoisuus kasvaa lapsella taidoksi erottaa ja käsitellä kielen pienimpiä yksiköitä eli äänteitä, jolloin lapsi oppii kirjain-ääne vastaavuuden. Kirjaimiin tutustuminen on hyvä aloittaa lapsen oman nimen kirjainten nimeämisestä. (Mikkonen 2008, 2.)

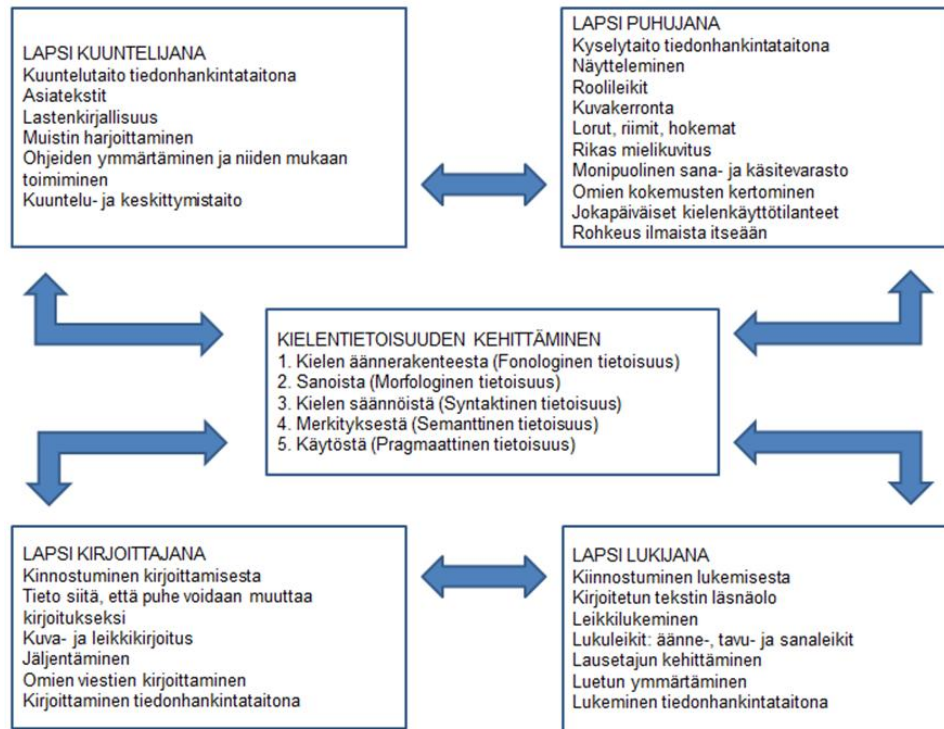
Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan lapsella on luontainen taipumus sanoilla leikkelyyn. Sadut, tarinat, riimittelyt, lorut ja toisinaan jopa hassut merkityksettömät sanat ohjaavat lapsen huomiota merkityksestä kielen muotoon ja harjaannuttavat näin lapsen kielellisen tietoisuuden aluetta. Kielellinen tietoisuus harjaantuu päivittäisten toimintarutiinien kautta, jolloin pieni lapsi oppii eri tilanteisiin liittyvää kieltä. Kun lapset kasvavat, he liittyvät leikissään kielen toimintaan, jolloin omien kokemusten merkitys kielen oppimisessa korostuu. Kielen avulla lapset muotoilevat mm. leikkensä tarkoitusta, kuvailevat sen etenemistä ja säätelevät suhteitaan. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 19.)

Varhaiskasvatuksen oikeastaan ainoana kieleen liittyvänä oppimistavoitteena on vuorovaikutustaitojen oppiminen. Siksi olisikin huolehdittava, että erilaisten tuokioiden ja tilanteiden vuorovaikutus säilyy kaikille myönteisenä ja oppimista tapahtuu vuorovaikutustaitojen kohdalla. Tämä siksi, että esim. Aerilan,

Kinoksen ja Pöntelinin (2010) artikkelin mukaan päiväkodin lasten yhteiset opetustuokiot ja niiden oppimistavoitteet eivät tavoita kaikkia. Heidän mukaansa on kuitenkin huomattava se, että vaikka lapsi ei hahmottaisi riittelytehtävässä kielelliseen tietoisuuteen liittyvän riittelyn ideaa hän oppii tilanteessa ehkä jotain muuta. Tähän oppimiseen olisikin tulevaisuudessa kiinnitettävä yhä enemmän huomiota. (Aerila ym. 2010, 60.)

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa kielellisen tietoisuuden kehittymistä tuetaan kielellä leikkien, loruillen ja riimitellen sekä tutustuen monipuolisesti kirjoitettuun kielimuotoon. Näiden toimintojen myötä lapsi saa kokemuksia siitä, että puhuttu kieli voidaan muuttaa kirjoitetuksi ja kirjoitettu kieli puheeksi. Sekä lisäksi aikuisten antaman mallin että omien kirjoittamis ja lukemisyritysten avulla. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2010, 13.)

Kielellinen tietoisuus liittyy kielen kaikkiin osa-alueisiin; puhumiseen, kirjoittamiseen, kuuntelemiseen ja lukemiseen sekä kielen tuottamiseen että vastaanottamiseen (kuvio 3.) Kielellisen tietoisuuden tukeminen ja kehittäminen on perusta edellä mainituille toiminnoille. (Valkonen & Vilksa 2002, 20-21.)

Kuvio 3 Kielellisen tietoisuuden kehittämisen strategia.

(Valkonen & Vilksa 2002)

Mukaeltu Savonlinnan normaalikoulun esiopetuksen opetussuunnitelmasta (1998)

Lapsi osaa, viimeistään esikouluiässä, arvioida tietoisesti omaa kielellistä toimintaansa, mutta kielellisen tietoisuuden kehittymisen katsotaan ajoittuvan sujuvan puhumisen ja alkavan lukemisen välimaastoon. Kielellisen tietoisuuden kehittymisen kannalta lapselle tärkeitä ovat ympäristön antamien kielellisten virikkeiden määrä ja laatu. Merkinä toimivasta kielellisestä tietoisuudesta voidaan pitää esim. kielellisten virheiden omaehtoinen korjaaminen, kielellisten leikkien osaaminen tai kyky analysoida kieltä. (Ahvenainen & Holopainen 2005, 16-17.)

Kielitietoisuutta harjoitetaan päiväkotiverkanappuloissa päivittäisellä monipuolisella äidinkielen käytöllä, lukuleikkien, riimitysten sekä tavutusten avulla. Lapselle annetaan mahdollisuus kehittää luku- ja kirjoitustaitoaan oman kiinnostuksen ja kehityksen mukaan. Lasten saatavilla on kirjallisuutta katseltavana, kuultavana ja luettavana. Painopisteet ja tavoitealueet

Verkanappuloiden kielentietoisuuden kehittämisessä ovat puheen tuottaminen ja sen ymmärtäminen (sadut, lorut, keskustelut, kertominen, kuuntelu), käsite ja sanavaraston kehittäminen (vertailu, monipuolinen kirjallisuus, ylä- ja alakäsite) ja ajattelun kehittäminen (loogisuus, kriittisyys) sekä kirjainten tunnistaminen. (<http://www.verkanappulat.fi/ops-kieli-ja-kommunikaatio.php>)

5 KIELIRIKASTETTA PÄIVÄKODISSA

5.1 Kielikylpy pohjana kielirikasteelle

Kielikylpy syntyi 1960-luvulla Kanadassa, Montrealissa. Englannin kielialueella vanhemmat kokivat ranskan kielen opetuksen riittämättömäksi takaamaan lapsilleen hyvät menestymisen mahdollisuudet tulevaisuudessa. Niinpä vanhemmat järjestäytyivät kielenopetuksen muuttamiseksi ja vuonna 1965 aloitti ensimmäinen kielikylpypäiväkoti toimintansa St Lambertissa. Tavoitteena oli, että lapset saavuttaisivat kielikylpykielen osaamisessa saman tason kuin kieltä äidinkielenään puhuvat ja näi ollen lapset saavuttaisivat toiminnallisen kaksikielisyyden. Tämä on ollut mallina myöhemmille kielikylpymalleille. (Harju-Luukkainen 2007, 121.)

Suomeen kanadalaisen mallin mukainen kielikylpy saapui Christer ja Ulla Laurénin (Vaasan yliopisto) tutustuttua ohjelmaan 1970-luvun lopulla Kanadassa. Kielikylvyn aloittamisesta Vaasassa teki aloitteen joukko poliittisesti aktiivisia naisia, jonka jälkeen kielikylpy on levinnyt myös muualle Suomeen, usein juuri vanhempien aloitteesta. Kielikylpy on Suomessa suunnattu enemmistöryhmän lapsille ja yleisin kielikylpyohjelma Suomessa on varhainen täydellinen kielikylpy, mutta Etelä-Suomessa on käytössä myös varhainen osittainen kielikylpy. Suomessa kielikylpy aloitetaan 3-6 vuotiaana ja se jatkuu päiväkodista peruskoulun 9. luokan loppuun. Vuonna 2009 Suomessa oli 958 kielikylpylasta päiväkodissa, 2184 kielikylpyoppilasta peruskoulun luokka-asteilla 1-6 ja 838 kielikylpyoppilasta peruskoulun luokilla 7-9. (www.uwasa.fi/kielikylpy/lyhyesti/suomessa/) Kielikylpyä järjestetään Suomessa pääosin ruotsin kielellä, koska yhtenä kielikylvyn peruseriaatteista on, että opetus perustuu maan vähemmistökieleen eli Suomessa ruotsin kieleen (Harju-Luukkainen 2007, 122).

Kielikylpy vaatii koko perheen sitoutumista kielikylpyohjelmaan aina päiväkodista peruskoulun loppuun asti. Voidaan siis olettaa, että kielikylpy valitaan pitkän harkinnan jälkeen ja siihen ollaan valmiit sitoutumaan. Syitä

kielikylvyn valinnalle ovat mm. paikkakunnan kaksikielisyys, kielenoppimisen luonnollisuus kielikylvyssä, kielikylvyn opetusmenetelmät ja tuttavien hyvät kokemukset kielikylvystä. (Bergroth, 2007, 9-10.)

Tunnusomaista kielikylvylle on se, että enemmistöön kuuluvia lapsia opetetaan kielellä, joka on paikallisesti vähemmistön kieli (Laurén 1991, 20). Kielikylvyn ideana on antaa äidinkielenään suomen kieltä puhuvalle lapselle mahdollisuus omaksua vieras kieli luonnollisella tavalla. Kielikylpymenetelmä on siis vieraan kielen omaksumismalli, jossa kieltä omaksutaan käyttämällä sitä luonnollisissa yhteyksissä ja mielekkäissä tilanteissa. Tavoitteena kielikylvyssä on toiminnallinen kaksikielisyys, joka ei tarkoita täydellistä kaksikielisyyttä, vaan kielikylpykieli omaksutaan käytännön kokemusten kautta. Omaksuttavaa kieltä, kielikylpykieltä, käytetään opetuksen välineenä. Kielikylpymenetelmän opettajat ja ohjaajat ovat kielikylpykielen syntyperäisiä puhujia käyttäen vain kielikylpykieltä, mutta he ymmärtävät aina myös lapsen äidinkieltä. Tärkeimpiä periaatteita kielikylpyopetuksella on opetuksen ”yksikielisyys” eli opettaja puhuu vain yhtä kieltä. (www.kirkkonummenkielikylpy.fi/node/11) Kielikylpyopettajan tehtävänä on toimia kielimallina, ja siksi hänellä on oltava äidinkielenomaiset taidot kielikylpykielessä sekä kyky välittää kielikylpykieleen liittyvää kulttuuria (Mård 2004, 68).

Kielikylvyssä opettajan tehtävänä on ohjata, antaa avainsanoja ja toimia asiantuntijana sekä luoda kielen omaksumiselle otollisia tilanteita. Opetuksen välinenä toimivat mm. sadut, lorut, laulut, draama ja teatteri. Käytännön toiminnalla, ilmeillä ja eleillä täydennetään sanojen ja ilmausten merkitystä. Pyrkimyksenä on luoda mahdollisimman monipuolisia kielenkäyttötilanteita sekä laittaa kieli näkyville eri puolille opetustilaa. Opetus on lapsikeskeistä: aktiivista ja tarkoituksenmukaista toimintaa, jossa lapsi saa käyttää ensimmäistä kieltään, mutta häntä kannustetaan käyttämään päivän aikana kielikylpykieltä. (www.lansivaylankielikylpy.fi/mika.html) Kielikylvyn ideana on se, että lapsi saa ja hänellä on mahdollisuus ilmaista itseään millä kielellä haluaa (Hiidenmaa 2003, 86).

Kielikylvyssä lapsi saa toimivan kielitaidon sekä kyvyn käyttää kielikylpykieltä vuorovaikutuksen, luovan toiminnan, ajattelun ja tiedonhankinnan välineenä. Lisäksi lapsi tutustuu uuteen kulttuuriin ja kasvaa näin monikielisyteen ja myöhemmin muiden uusien kielten oppiminen on helpompaa. (www.kirkkonummenkielikylpy.fi/node/17) Oppiminen kielikylvyssä tapahtuu toiminnan kautta esimerkiksi askartelun ja leikkien lomassa. Pääroolissa ei ole kielen oikeaoppisuus vaan rohkeus käyttää itselleen vierasta kieltä. (Pesonen 2011, 19.) Bergström on tutkinut oppimisvaikeuksista kärsivien oppilaiden oppimista kielikylpyopetuksessa ja hänen tuloksiansa mukaan kielikylvyssä mukana olleet lapset oppivat puhumaan ja käyttämään sujuvasti uutta vierasta kieltä, vaikka sen kirjoittaminen olikin hankalaa (Bergström 2006, 8).

Kielikylpy siis antaa lapselle aktiivisen, monipuolisen kielitaidon kielikylpykielessä. Lapsi uskaltaa käyttää kieltä, ymmärtää ja tulee ymmärretyksi. Lapsi kasvaa suvaitseväiseksi ja avarakatseiseksi uusia kieliä, kulttuureja ja ihmisiä kohtaan. Myöhemmin muiden kielten oppiminen on helpompaa. Vieraan kielen taito tuo mukanaan uusia ystäviä ja harrastuksia sekä avaa mahdollisesti uusia ovia jatko-opintoihin ja työelämään. Uusi kieli herättää myös kiinnostuksen omaa äidinkieltä kohtaan. Kielikylpy on lapsille seikkailu aivan kuin ovi uuteen maailmaan. (www.granisb.fi/6) Södergård haastatteli tutkimukseensa Vaasalaisia lapsia, jotka olivat olleet kahdeksan vuotta mukana kielikylpyopetuksessa. Kaikki olivat tyytyväisiä opittuaan hyvin ruotsin kielen ja tietäen sen hyödyn Vaasassa ja yksi kertoi myös englannin opiskelun olleen helpompaa. (Södergård 2006, 99.)

Suomessa yliopistotasoisesti kielikylpyä on tutkittu Vaasan yliopistossa, Turussa ja Helsingissä. Tutkimustulokset osoittavat mm., että

- Kielikylpylasten äidinkieli kehittyy aivan kuten yksikielistenkin lasten.
- Kielikylpylasten valmiudet kielikylpykielessä ovat huomattavasti paremmat kuin tavallista kielenopetusta saaneilla lapsilla.
- Kielikylpy edistää lasten älyllistä ja luovaa kehitystä.
- Kielikylpyyn osallistuneet lapset kasvavat monikielisyteen.

- Kielikylpyyn osallistuneet lapset kykenevät käyttämään kielikylpykieltään kaikissa arkitilanteissaan. (www.kirkkonummenkielikylpy.fi/node/11)

Kielikylpyopetuksen ja muun vieraskielisen opetuksen välillä suurimpana erona lienee se, että vieraskielisessä opetuksessa opitaan ensin lukemaan ja kirjoittamaan äidinkielellä, mutta kielikylpyopetuksessa suoraan kielikylpykielellä. Kielikylpyopettajat ovat pääosin kaksikielisiä, mutta käyttävät opettaessaan vain kielikylpykieltä. Kielikylpyopetuksen alkaessa pyrkimyksenä on, että ryhmässä ei olisi ko. kieltä äidinkielenään puhuvia lapsia. Varhaisessa täydellisessä kielikylvyssä suurin osa opetuksesta on alussa kielikylpykielistä ja perusopetuksen päättyessä on tavoitteena, että puolet opetuksesta annettaisiin kielikylpykielellä. Kielen hallinnan tavoitteet vaihtelevat sen mukaan, miten paljon opetusta pystytään tarjoamaan kielikylpykielellä tai vieraalla kielellä. (www.edu.fi/yleissivistava_koulutus/teemat/kielikylpy_ja_vieraskielinen_opetus)

Päiväkodin arjessa kielen omaksumista pyritään helpottamaan ja tekemään siitä mielekästä muun muassa tarjoamalla mahdollisuus kielenoppimiseen lapselle luonnollisissa tilanteissa ja tekemällä oppimistilanteista lapsen näkökulmasta hauskoja ja mielekkäitä. Lisäksi pyritään käsittelemään teemojen avulla lapsen näkökulmasta kiinnostavia ja myös tulevaisuutta ajatellen tärkeitä aihealueita sekä tekemällä kielenomaksumisen tilanteista omakohtaisia ja sitomalla uusi asia johonkin jo omaksuttuun taitoon. (Harju-Luukkainen 2010, 23.)

Lapsille kielikylvystä on helppo kertoa Erkki menee kielikylpyyn-kirjan avulla, että niin kummalliselta kuin kielikylpy kuulostaakin, se tarkoittaa aivan tavallista päiväkotia, jossa vain puhutaan päivittäin vierasta kieltä. (www.harakka.fi/kristiina/kielikylpy/) Vieraskieli on päivän askareissa mukana esim. sanojen ja fraasien avulla, lapsille voi toivottaa hyvää ruokahalua kielikylpykielellä tai kirjoja voi lukea suomen sijasta vieraalla kielellä. Musiikkia ei sovi unohtaa; laulujen avulla lapset kielet tulevat tutuiksi helposti ja luontevasti. (Holopainen 2010, 112.)

Maija Koivistoinen kirjoittaa Suomen kuvalehden nettisivuilla 28.4.2011, että kielikylpijänä hänellä on ollut etuoikeus kasvaa kaksikielisessä ympäristössä

pienestä pitäen, vaikka kotikasvatukseltaan onkin täysin suomenkielinen. Ensikosketuksen ruotsin kieleen Koivistoinen sai viisivuotiaana, kun hänet laitettiin kielikylpyyn. Kielikylpy tarkoittaa Koivistoinen mukaan sitä, että päivät vietetään suurimmaksi osaksi opiskeltavaa kieltä puhuen, mutta kotona kommunikoidaan äidinkielellä. Kielikylpy antaa lapsille mahdollisuuden oppia ja arvostaa yhtäaikaisesti kahta kieltä äidinkielen omaisesti. (<http://suomenkuvalehti.fi/blogit/megafoni/kielikylpya-kaikille>)

Kielikylpy ei ole tarkoitettu vain lapsille vaan myös aikuiset voivat hyötyä kielikylvyn tavasta oppia vierasta kieltä. Esimerkiksi ohjelmatoimisto Descomissa johtaja Outi Ihanainen-Rokio halusi parantaa työntekijöiden käytännön kielitaitoa. Firma hankki englantia äidinkielenään puhuvan harjoittelijan toimistoon. Työkieli muuttui suomesta Englantiin, kun työntekijät ratkoivat ohjelmointiprojektien ongelmia. Descomilla kävi hyvä tuuri ohjelmointiin palkattu australialainen John Tonkin osoittautuikin päteväksi ohjelmoijaksi ja hän osallistui täysipainoisesti tiimin työskentelyyn. Kokemus firmalle oli niin hyvä, että he harkitsevat uuden harjoittelijan palkkaamista. (Pihlava 2011, 2.)

Kielitaito on tärkeä ja merkittävä taito tänä päivänä, kun työelämä kansainvälistyy vauhdilla. Kansainvälistyminen ei tarkoita sitä, että mennään ulkomaille töihin. Jo lähityöympäristö on usein monikielinen ja hyvä kielitaito toimii työn tekemisen välineenä. Onkin tärkeää, että esim. ammatillisessa koulutuksessa tehostettaisiin kielenopetusta. Opetuksessa pitäisi keskittyä kielen rakenteiden ja kirjoittamisen sijaan riittävän suullisen kielitaidon saavuttamiseen. Tärkeää olisi se, että opiskelijat saisivat harjoitella kieltä riittävästi, mikä takaisi sen, että opiskelijoiden olemassa oleva kielitaito saataisiin varmemmin käyttöön ja arimmatkin kielen käyttäjät saisivat rohkeutta vieraan kielen käyttöön. (Hämäläinen 2011, 32.)

Lasten tutustuttaminen englannin kieleen jo varhaisessa vaiheessa on tänä päivänä varsin suotavaa. Kielitaito on tärkeä osa yleissivistystä ja tulevaisuudessa se edistää yhteiskunnassa ja elämässä pärjäämistä ja antaa

myös vaihtoehtoja työelämään. Kielitaito, edes vähäinenkin, on aina tavoittelemisen arvoinen asia.

5.2 Verkanappuloiden kielirikaste

Verkanappulat tarjoaa eväitä kielelliseen heräämiseen englannin kielirikasteen avulla. Kielirikasteinen toiminta kuuluu kaikkien päiväkotiemme tarjontaan. Päiväkodista riippuen englantiin tutustuttava kielirikasteinen toiminta antaa virikkeitä kielen oppimiseen ja kiinnostuksen heräämiseen. Toiminta tapahtuu leikkien, lorujen, laulujen ja lukemisen lomassa, normaalien, lapsen äidinkielellä toteutettavien päivätoimintojen rinnalla. Rikasteyhmään päästäkseen lapsen on oltava iältään 4–5-vuotias ja kielivaatimuksia ei ole. (www.verkanappulat.fi/kieliryhmat.php) Päiväkodeissa ei ole vierasta kieltä äidinkielenään puhuvia työntekijöitä.

Verkanappuloiden kielirikaste on lapsen tavalliseen, jokapäiväiseen arkeen nivoutuvaa toimintaa (Kts. liite 1 / luku 9.1). Sen tarkoituksena on monipuolistaa ja rikastuttaa lasten päivää päiväkodissa ja antaa sysäys uuden kielen omaksumiseen helppojen fraasien, toiminnallisten leikkien, lorujen ja laulujen avulla (Kts. liite 2 / luku 9.2).

Kuva 1 Alphabet –englanninkieliset aakkoset

©Hanna Voutilainen

Jokainen lapsi kuulee päivän aikana englantia ja omaksuu sitä omaan tahtiin. Ryhmän aikuiset käyvät joka päivä samoja asioita lasten kanssa läpi niin suomeksi kuin englanniksikin esim. aamupiirissä, ruokailu yms. Rikasteryhmien vetäjät ovat sitoutuneet, muiden ryhmän aikuisten kanssa, yhteisissä kielirikastepalavereissa sovittujen asioiden toteuttamiseen englanniksi kuten esim. aamu- ja iltapäivätervehdysten sanominen, teemapäivien järjestäminen ja viettäminen (Kts. liite 3 / luku 9.3) tai englannin kielisten laulujen laulaminen (Kts. liite 4 / luku 9.4).

Me puhumme Verkanappuloissa arjen pedagogiikasta eli jokapäiväisistä, toistuvista toiminnoista, joissa taustalla on kasvatuksellinen ja ohjauksellinen työote. Olemme ottaneet kielirikasteen mukaan arjen toimintoihin, emme pelkästään ohjattuihin enkkutuokioihin, vaan esim. jokaisen ruokailun yhteydessä käytämme suomen ja englannin kieltä lomittain. Lapset ovat oppineet varsin nopeasti esim. englanninkieliset ruokalaulut ja samalla ruokailuun liittyvää sanastoa. Tässä otteita luonasaikaan läpikäytävistä asioista eri Verkanappuloiden kielirikasteryhmissä.

”Siirrymme ruokailutilaan. Now it`s dinner time. First we sing our song. Apulainen- little helper- saa valita kolmesta vaihtoehdosta ruokalaulun. Tänään

on liron vuoro olla apulainen. Hän haluaa laulaa: We need a plate, we need a mug we need a knife and fork, we want to eat, we want to drink, our happy meal. (Olen tehnyt lauluun Pienet sammakot englannin kieliset sanat) Seuravaaksi sanon lapsille Quiet please ja kerron today we have chickensoup and light bread. liro jakaa mikit, haarukat jne. lapset sanovat thank you ja liro vastaa you're welcome. Ruokaa jakaessa kysyn lapsilta little hungry or very hungry? Jos on sellainen päivä, että on salaattia, kysyn lapsilta do you like salad? Toivotan lapsille Enjoy your meal ja he vastaavat Thank you."

"Ruokailun yhteydessä omalla jakovuorollani ruokaloruna käytetään "We need a plate" -laulua ja lauletaessa esillä on ruokailuvälineet. Useimpina päivinä taululle on kirjoitettu menu suomeksi ja sen perään engl. sanat. Järjestäjät kertovat ruuan molemmilla kielillä. Lisäksi vesikannun kyljessä on water ja ruoka-astioiden edessä pöydällä on nimikyltti esim. potatoes. Kun kutsun syömään, olen käyttänyt erilaisia määritelmiä kuka pääsee hakemaan. Tällä hetkellä käytän värejä esim. seuraavaksi voi hakea se, jolla on pink paita/paidassa. Jakamisen jälkeen toivotetaan "Enjoy your meal!"

"Ennen ruokailua Martti laulaa yhdessä muun ryhmän kanssa englanninkielisen ruokalaulun, ruokalauluja on ryhmässämme kolme. Tänäpäin lauletaan Are you hungry-laulu. Ryhmä on opetellut niitä sitä mukaa lisää kun edellinen on tullut tutuksi. Keväällä voisi olla taas uuden ruokalaulun aika. Ruokaa hakiessaan Martti kertoo onko little hungry vai very hungry sekä kiittää ruoasta thank you. Ruokasanastoa Martti on oppinut vuoden mittaan pöydällä olevista tableteista, johon opettaja on leikannut lehdistä erilaisia ruokakuvia sekä nimennyt ne englanniksi ja lopuksi laminoinut kestäviksi. Myös seinällä olevat englanninkieliset (suomenkielisten lisäksi) aakkoskortit ovat ruokaan liittyvät, mutta niihin Martti ei ole hirveästi kiinnittänyt huomiota. Ruokailun päättyessä Martti kiittää englanniksi Thank you."

Lounashetkiimme kuuluu monia erilaisia ruokalauluja, jotka ovat pääosin lapsille tuttuihin lauluihin uudelleen sanoitettuja laulunpätkiä. Valmiit laulut pitävät sisällään liikaa sanoja ja ovat aivan liian vaikeita aloitteleville kielentaitajille. Lapset ovat omaksuneet laulujen sanat nopeasti ja esim. ruokailuvälineiden

sanoittaminen on jo suurimmalle osalle lapsista aivan ”lällyä”. Lapset myös todellakin nauttivat tiedoistaan ja ovat innostuneita käyttämään vierasta kieltä, mikä on loistojuttu ajatellen suomalaista itsetuntoa ja en määhän nyt oikeen tiedä -asennetta. Mitä näistä lapsista vielä tuleekaan, toivottavasti kuulemme heistä vielä myöhemmin.

Kielirikase antaa lapsille mahdollisuuden käyttää opittua kieltä päiväkodissa muiden lasten ja aikuisten kanssa ja myös päiväkodin ulkopuolella. Päiväkodin salliva ja avoin ilmapiiri takaavat sen, että jokainen voi aloittaa uuden kielen tuottamisen omassa tahdissaan. Lapset ovat ylpeitä osatessaan jotain mitä heidän isommat sisaruksensa eivät vielä osaa ja prassailevat kertomalla minun nimeni on, kuinka vanha olen ja vaikkapa mikä päivä tänään on ja minkälainen sää on ulkona.

Kuva 2 Today is -säähavaintoja

©Hanna Voutilainen

Materiaalia kielirikastetoimintaan on kerätty monista paikoista. Suurin osa materiaaleista on itsetehtyjä ja muokattuja. Esimerkiksi internetistä on löytynyt paljon pieniä, helpohkoja kirjoja, mini books, joita on väritetty, laminoitu yms. Kirjastoista on lainattu kirjoja ja myös niiden englannin kielisiä lasten poistokirjoja on ostettu. Kirjastoista ja kirjakaupoista on löytynyt lapsille tarkoitettuja vieraskielisiä äänikirjoja musiikkia unohtamatta. Englannin kielisiä

esitteitä on jaossa useissa turistipaikoissa ja niistä saa käyttökelpoista materiaalia vaikkapa Turun historian kerrontaan englannin kielellä.

Paljon materiaalia on myös löytynyt omista kodeista; vanhoista ala-asteen englanninkirjoista lauluja, loruja ja pelejä. Matkoilta on tuotu tuliaisina lapsille tarkoitettua materiaalia ja sukulaisten ja tuttavien cd-levyjä on lainattu. Materiaalia on kertynyt paljon jo näiden vuosien aikana. Tärkeää rikastetöiminnassa on se, että on konkreettista materiaalia lapsille esim. kuvia, pelejä yms., jotta lasten keskittyminen pysyy yllä. Jos vain puhuu englantia eikä ole havainnollistavia materiaaleja, niin eivät lapset kovin kauan jaksa olla kiinnostuneita uudesta asiasta.

Kielen omaksumista ja oppimista tapahtuu useissa eri tilanteissa päiväkodin arjessa. Kielirikasteryhmien aikuiset valitsevat erilaisia työskentelytapoja eri tilanteisiin, joissa lapset oppivat ja omaksuvat kieltä. Usein näiden työskentelytapojen valinta tapahtuu tiedostetusti tai tiedostamatta. Yhtenä tiedostamattomana työtapanä on elekielen käyttö ilmeinä, eleinä tai pantomiimin avulla. Tiedostettuja tärkeitä työtapoja ja menetelmiä ovat rutiinien, toistojen ja kertauksen runsaus. Myös epäsuora virheiden korjaaminen, kielellisenä mallina toimiminen, kielen monipuolinen käyttö, vaihtelevien opetusmenetelmien ja tehtävien käyttö sekä lasten ymmärtämisen tarkistaminen ovat tiedostettuja toimintatapoja, joita kielirikastevastaavat työssään lasten kanssa käyttävät. Tiedostettuja työtapoja ovat vielä havaintomateriaalien runsaus, konstruktivistinen opetusnäkemys (vanhan, jo opittuun yhdistetään uutta) ja kommunikaatiotilanteisiin kannustaminen päiväkodissa. (Harju-Luukkainen 2007, 130-135.)

Kielirikastetöiminnan yhtenä kulmakivenä voitaneen pitää lasten luonnollisen uteliaisuuden herättämistä uuteen asiaan ja sen hyvä markkinointi. Motivoinnilla on tärkeä sija oppimisessa ja mielenkiinnon säilyttämisessä. Päiväkodin aikuisten näyttämä hyvä ja luonteva esimerkki englannin kielen käyttöön lisää lasten oppimisinnostusta ja uskallusta käyttää vierasta kieltä.

Kielirikastetoiminnan iloisimpia hetkiä on lasten kielen käyttö ja ilo, mikä näkyy lapsen kasvoilta, kun hän tulee ymmärretyksi uudella, oppimallaan kielellä.

6 KIELIRIKASTEHANKKEEN KOKONAISKUVAUS

VUOSILTA 2009-2012

6.1 Kehittämistoiminnan piirteitä

Kehittämistyö on konkreettista, sillä on selkeästi määritelty tavoite ja siinä on selkeä strukturoitu malli kehittämislle ja työn kululle: ideointi, sitoutumisen, toteutus, kirjoittaminen ja tiedottaminen (Vilkkä 2005, 42). Kehittäminen on muutosta, vanhan uudistamista, uuden luomista, vaihtoehtojen etsimistä, uusien näkökulmien löytämistä, systemaattista toimintaa tavoitteiden saavuttamiseksi sekä kokeilua ja ideointia. Näiden edellä mainittujen lisäksi ja ohella kehittäminen on myös yhteistyötä, vuorovaikutusta ja toisinaan myös suuri kriisi, jossa vastarintaa ja epäonnistumista. (Berg 2008.)

Kehittäminen on oppimista, tieto rakentuu yhteisesti ja tämän tiedon perusteella muutetaan esim. omaa toimintaa tai rakenteita. Kehittämisessä voidaan keskittyä rakenteiden luomiseen tai muuttamiseen, uusien työmenetelmien oppimiseen tai työn sisältöjen kehittämiseen. Jotta tavoitteisiin päästään, joudutaan useimmiten ottamaan kaikki edellä mainitut seikat huomioon. Kehittämistyön kokonaisuuden hallinta on varsin haastava tehtävä ja se edellyttää kaikkien kehittämiseen osallistuvien henkilöiden sitoutumista työhön. (Kirvesniemi 2008, 109-110.)

Kehittäminen on toimintaa, jolla tähdätään jonkin selkeästi määritellyn tavoitteen saavuttamiseen. Kehittämistoiminnassa kohteet, laajuus, organisointitavat ja lähtökohdat voivat vaihdella. Tavoitteena voi olla esim. toimintatavan kehittäminen, joka koskee koko organisaatiota eli tässä minun kehittämishankkeessani päiväkotiverkkojen kaikkia yksiköitä. Toisaalta tässä hankkeessa on myös kyse rajatun yksikkökohtaisen organisaation toiminnan uudistuksesta eli kielirikastetoiminnan ja sen uuden toiminnan näkyväksi tuomisesta ja koko organisaatiolle yhteisen kielirikastekansion teosta. (Toikko & Rantanen 2009, 14-15.) Kehityshankkeen

idea, eli kielirikasteen kirjaaminen, on minun ideani, mutta toive perehdyttävästä materiaalista tuli organisaation johdolta eli Minna Takkulalta.

Kehittämishankkeessa on kyse myös idean kehittämisestä ja sen levittämisestä eli voidaan puhua niin innovaatiosta kuin diffuusiostakin. Kielirikastetoiminnassa on kyse uuden keksimisestä, koska tämä toiminta on räätälöity Verkanappuloiden omiin tarpeisiin työntekijöiden toimesta, ja sen hyväksi havaitun toimintatavan mahdollisesta levittämisestä ja jakamisesta tulevaisuudessa. Tämä kehittämishanke on Verkanappuloiden sisäistä kehittämistä ja uusien toimintatapojen käyttöönotosta. Kehittäminen on yleisesti ottaen luonteeltaan käytännöllistä asioiden korjaamista, parantamista ja edistämistä. Kehittämisen keskeinen elementti on tavoitteellisuus. (Toikko & Rantanen 2009, 15-16.) Kehittäminen on siis hyvin pitkälti ihmisten välistä vuorovaikutusta, tiedon tuottamista, innovointia, toimintaa omassa organisaatiossa ja samalla myös uusien yhteistyösuhteiden rakentamista. (www.ktol.fi/web/tiedostot/File/Enoranta.ppt)

Kehittäminen on ennen kaikkea prosessi, jossa aluksi kartoitetaan nykyinen tilanne, lähtötilanne ja ongelma tai tarve, jonka vuoksi kehitystä tai muutosta tarvitaan. Tämän jälkeen laaditaan tavoitteet (tavoitteellisuus ja suunnitelmallisuus on tärkeää!) ja organisoidaan miten prosessia lähdetään viemään eteenpäin. Kehittämistyön toteutuksen aikana suoritetaan koko ajan myös arviointia työn toimivuudesta ja kannattavuudesta. Lopuksi työ tai hanke juurrutetaan ja levitetään käytäntöön. (Berg 2008)

Kehittämishankkeessa sovelletaan ja käytetään hyväksi tutkimuksen tietoa. Soveltavassa tutkimustoiminnassa on uuden tieteellisen tiedon etsintää ja siinä pyritään käytännöllisten ongelmien ratkaisuun käyttämällä teoreettista ja kuvailevaa toimintaa. Kehittämisessä pyritään kehittämistyön avulla luomaan käytännöllisiä interventioita. Tällä tarkoitetaan lähinnä toimintaa, jonka tavoitteena on saavuttaa uusia tai parannettuja tuotteita, tuotantovälineitä tai tuotantomenetelmiä ja palveluja. (Toikko & Rantanen 2009, 19-20.) Kehittämistoiminnan keskiössä on toiminta, jonka kautta pyritään tiettyyn

tavoitteeseen. Tavoitelähtöisyys on kehittämistoiminnan ohjaajana. (<http://ojs.seamk.fi/index.php/kever/article/viewFile/1088/919>)

Kehittämishankkeessa syntyy uutta tietoa pääosin niissä aidoissa ympäristöissä, joissa toimintakin tapahtuu. Aidoissa toimintaympäristöissä syntyvä tieto kumpuaa käytännön toiminnasta ja tarpeesta ratkaista käytännön ongelmia. Uuden tiedontuotannon paikka ja ympäristö on käytäntö itsessään. Uusi tieto on myös luonteeltaan teorian ja käytännön raja-aitoja ylittävää tiedonmuodostusta. Tiedontuotannon toimijat ovat hyvin moninaisia; tiedon tuottamisen kentällä saattavat olla tutkijat, konsultit, kehittäjät tai kansalaiset tuottamassa uutta tietoa. Tieto on myös refleksiivistä, mikä korostaa tiedontuotannon itsekriittisyyttä. Tällöin on kyse kriittisestä arvioinnista eli tieto nousee tutkijan ja tutkimuskohteen välisestä vuorovaikutuksesta ja sen kriittisestä tarkastelusta. Uuden tiedon laadunvalvontaa on sen kaupattavuus ja käytettävyys. (Toikko & Rantanen 2009, 42-43.)

Kehittämistyön lopettamiseen on aina syytä liittää kehittämistyön arviointi eli evaluointi tai tulosten arviointi. Lisäksi palautteen antaminen ja vastaanottaminen itse prosessista on hyvin tärkeää. Lopuksi olisi vielä hyvä varmistaa, että kehittämistyössä tapahtunut oppiminen ja osaaminen eivät mene hukkaan eli niitä voidaan käyttää ja hyödyntää organisaatiossa myös tulevaisuudessa. (Honkanen 2006, 393-394.)

Kehittämistoiminta saattaa olla työpaikkajohtoista, asiantuntijajohtoista tai kokonaan ulkoistettua toimintaa. Pääpiirteissään tavoitteena työelämässä on teorian, kokemuksen ja ammattikäytäntöjen yhdistäminen ja myös yhteensovittaminen. Työelämän mielenkiinto kohdistuu käytännölliseen ja soveltavan tutkimuksen tekoon, jolla saavutetaan käytännöllistä hyötyä. Työelämän tutkimus- ja kehittämistoiminta on alueellista ja työelämää tukevaa. Sen tärkeänä tavoitteena on yhteisen kielen, käsitteiden sekä keskustelukulttuurin luominen eri toimi- ja ammattialojen sekä niiden sidosryhmien kesken. Yhteinen päätöksenteko on helpompaa, kun ratkaisut ja päätöksenteko monialaisten toimijoiden kesken perustuu tutkimuksen avulla

tuotettuun tietoon. Yhteistyötä tarvitaan viimeistään silloin, kun uusi tutkimus- ja kehittämistieto siirretään toimintaan. (Vilka 2005, 13-17.)

6.2 Kielirikastehankkeen menetelmät ja aineistot

Päiväkoti Verkanappuloiden kielirikastehanke ja sen perehdyttämiskansio on toteutettu yhdessä kaikkien Verkanappuloiden yksiköiden kielirikastevastaavien kanssa ja kielirikastevetäjän Martti Karpin ja hankkeen vetäjän yhteistyönä. Kielirikastevastaavat ovat osallistuneet hankkeen etenemiseen ja samalla sitoutuneet omaan yksikkönsä kielirikastetoimintaan ja sen kehittämiseen kuin myös kokoamaan materiaalia yhteiseen perehdytyskansioon.

Tämä kehittämishanke on päiväkotien Verkanappuloiden kielirikasteisen käytännön toiminnan ja sen kehityksen kuvaus. Kehittämishankkeessa kehitetään päiväkotien Verkanappuloiden omia kielirikasteisia rutiineja ja käytäntöjä, yhteistyöverkoston kielirikastevetäjien kesken, kielirikasteosaamista, hiljaisen tiedon dokumentointia, kommunikaatiota ja kuulemista sekä annetaan tilaa dialogille, tiedon ja kokemusten vaihdolle. Kehittämishankkeen raportoinnissa kohtaavat vuorovaikutuksessa keskenään teoria ja käytäntö.

Hankkeen alkuaikoina luin paljon kirjallisuutta eli tutustuin jo olemassa olevaan materiaaliin. Harmikseni varsinaisesta kielirikasteesta ei löytynyt mitään tietoa, ja tämä on päälimmäinen syy myös tämän hankkeen alullepanoon ja toteutukseen. Kielikylpyä, kielisuihkua, kielenpainotusohjelmia ym. löytyy paljon netistä, mutta kielirikasteen nimellä ei löydy mitään.

Theseus-tietokannan kautta löytyi muutamia kehityshankettani sivuavia opinnäytetöitä. Kielirikasteen kanssa samanlaisuuksia löytyi mm. Tampereen ammattikorkeakoulun Noora Mäkisen työstä Toiminnalliset menetelmät kaksikieliseksi kasvamisen tukena sekä Laurean ammattikorkeakoulun Leea Jämsän opinnäytetyöstä ”Jos siel on kuuma ja äiti ja isi sanoo et pyydä meille jäätelöä ni mä osaan pyytää icecream please” – esikouluikäisten lasten mielipiteitä englannin kielestä kielenpainotusmenetelmää käyttävässä

päiväkodissa. Näissä opinnäytetöissä ja minun kehityshankkeessani kielen opettamismenetelmät olivat hyvin samankaltaisia ja pohjana näille toimi kielikylpy.

Kirjallisuutta varhaiskasvatuksesta, päivähoidosta, lapsen kielen kehityksestä ja kielirikasteen pohjana pidettävästä kielikylvystä löytyi paljon, kun sitä vain etsi ahkerasti. Pysin käyttämään hankkeessani mahdollisimman uutta kirjallisuutta ja mielestäni onnistuin siinä hyvin. Pitkän ajan kirjoittaminen ja hankkeen eteenpäin vienti mahdollisti aina uusien kirjallöödyösten mukaan liittämisen hankkeeseeni.

Olen käyttänyt kirjallisuuden lisäksi menetelmänä hankkeessani valmiita, jo olemassa olevia aineistoja ja dokumentteja eli kielirikastepalaverien muistioita. Useinhan on niin, että tutkija kerää oman havaintoaineistonsa, mutta on myös mahdollista saada käyttöön muiden keräämää aineistoa (Hirsjärvi ym. 2004, 175). On muistettava, että hankevastaavan ei tarvitse tuottaa ja kerätä kaikkea aineistoa toteuttaakseen kehittämishankettaan. Valmista materiaalia ja aineistoa löytyy paljon ympäriltä, kun vain tarkastelee omaa toimintaympäristöään.

Vuosien aikana on ehtinyt kertyä monia muistioita kielirikastetoiminnasta. Olen tallettanut ne kaikki koneelleni aivan toiminnan alkuajoista asti. Muistiot ovat Verkanappuloiden asiakirjoja ja lisäksi minulla on esim. henkilökohtaisia dokumentteja, kuten suunnitelmia ja niiden toteutuksia kielirikasteesta. Olen analysoinut tätä olemassa olevaa materiaalia ja etsinyt niistä kehityksellisiä kohtia kielirikastetoiminnan alusta alkaen aina tähän päivään asti. Kielirikastemuistiot kuuluvat julkaisemattomiin lähteisiin.

Lisäksi kaikkien yksiköiden kielirikastevastaavat ovat kirjoittaneet minulle toiminnallisia tuokiokuvauksia omien ryhmiensä kielirikasteesta sekä case-tapauksen yhden kielirikastetryhmän lapsen päivästä. Case-tapaukset kuuluvat tapaustutkimuksiin, joissa kuvaillaan ilmiöitä ja tehdään uusia havaintoja (<http://fi.wikipedia.org/wiki/Tapaustutkimus>), sekä selvitetään mm. nykyistä todellisuutta tai ihmisten toimia todellisessa kontekstissaan, aivan kuten nyt kielirikastetapauksissa. Luonteenomaista case-tapauksille on se, että asiaa

tutkitaan yhteydessä ympäristöönsä luonnollisissa tilanteissa. Tämän kehittämishankkeen case-tapausten tarkoituksena on ollut kerätä ja koota tietoa monipuolisesti kielirikastehankeesta ja sen toteutumisesta päiväkotiverkanappuloiden arjessa. (Viitaniemi 2005, 2-5.)

Case- eli tapaustutkimuksessa tutkija ja tutkittavat ovat keskenään vuorovaikutuksessa, ja tutkijan raportti tapauksesta on aina hänen tulkintansa tapahtuneesta ilmiöstä. Case-tapausten perustapahtumat voi myös toistaa, vaikka kahta samanlaista tilannetta ei voi saada aikaan luonnollisessa ympäristössä. (<http://www.amk.fi/opintojaksot/0709019/1193463890749/1193464144782/1194348546586/1194356433452.html>) Näiden case-tapausten ja toiminnallisten kielirikastetuokioiden kirjoittaminen on edesauttanut perehdytyskansion syntyä ja tuonut tärkeää hiljaista tietoa kaikkien kielirikastetoiminnasta kiinnostuneiden tietoisuuteen. Hiljaisen tiedon saattaminen toisten tietoisuuteen on tämän päivän haaste ja tämän hankkeen myötä se on lähtenyt etenemään kielirikastetoiminnan osalta.

Yhtenä menetelmänä olen käyttänyt havainnointia. Havainnoinnin avulla saadaan tietoa, siitä toimivatko ihmiset sanomallaan tavalla. Havainnoinnin etuna on se, että siitä saadaan välitöntä ja suoraa tietoa yksilöiden, ryhmien tai organisaatioiden toiminnasta ja käyttäytymisestä. Havainnointi on luonnollisessa ympäristössä toimimista ja todellisen maailman ja elämän tutkimista. (Hirsjärvi ym. 2004, 201-202.)

Tämän hankkeen havainnointi on ollut varsin vapaata ja luonnolliseen toimintaan nojautuvaa. Hankkeeni havainnointi on ollut osallistuvaa havainnointia, koska itse hankevastaava eli minä, olen ollut hankkeen alusta asti aina yhden lapsiryhmän kielirikastevastaava ja näin ollen osallistunut täysivaltaisesti kielirikastetoimintaan Littoisten Verkanappuloissa. Hirsjärvi & Hurme (2000) toteavat, että kaikki tieteellinen tieto perustuu todellisuudesta tehtyihin havaintoihin ja näin ollen havainnointi on kaikille tieteenhaaroille yhteinen ja välttämätön perusmenetelmä (Hirsjärvi & Hurme 2000, 37).

Osallistuvaa havainnointia voidaan tehdä niin, että tutkija/hankevastaava on suurimman osan ajasta tutkijan roolissa eli havainnoija osallistujana tai sitten hän on hankkeessa toimijan roolissa eli osallistuja havainnoijana, kuten tässä hankkeessa on ollut (Metsämuuronen 2000, 45). Osallistuvalla havainnoinnilla tarkoitetaan siis aineiston keruutapaa, jossa hankevastaava osallistuu hankekohteensa yhteisön toimintaan. Vuorovaikutus osallistuvassa havainnoinnissa tapahtuu varsin pitkälle havainnoitavien henkilöiden ehdoilla eli havainnoitavaan toimintaan sidottuna. (Eskola & Suoranta 1998, 99-101.) Havainnointi voi olla osa toimintaympäristön analyysia tai se voi olla koko kehittämishankkeen kestävä ja samalla kehittämiseen tiiviisti kytkeytyvää toimintaa (Toikko & Rantanen 2009, 143).

Toisaalta havainnointi voi kohdentua esimerkiksi ihmisten käyttäytymiseen tai olemassa oleviin aineistoihin. Aineiston voi tuottaa joko tutkija tai tutkittava esim, portfolioiden, valokuvien, päiväkirjojen avulla. Aineistojen kohteena ja tuottajina voivat olla yksilöt tai erilaiset ryhmät. (Kyrö 2004, 110.) Tässä hankkeessa on hankevastaava osallistunut toimintaan ja erilaisten aineiston tuottamiseen kuten myös muut kielirikastevastaavat ja kielirikasteryhmän vetäjä.

6.3 Kielirikastehankeen aineiston käsittely ja tulkinta

Kehittämishankkeen kerätyn ja tuotetun aineiston käsittely, tulkinta ja johtopäätöstenteko on hankkeen ydinasia. Siihen on tähdätty hankkeen alkuajoista asti mietittäessä tavoitteita ja tehtäviä. Aineiston käsittelyvaiheessa hankevastaavalle selviää, minkälaisia vastauksia ongelmiin on löytynyt. (Hirsjärvi ym. 2004, 209.) Varsinaisen analyysin aineistosta tekee yleensä kehittäjä/tutkija itse, vaikka olisikin mahdollista käyttää tutkimusapulaisia kirjoittamassa puhtaaksi esim. muistiinpanoja. Sisällönanalyysi (kuvio 4.) tuottaa raaka-aineita teoreettiseen pohdintaan, mutta lopullinen pohdinta tapahtuu tutkijan/kehittäjän järjellisen ajattelun keinoin. (Metsämuuronen 2000, 50-51). Olipa materiaalin dokumentointi miten suurpiirteistä tai yksityiskohtaista

tahansa, olennaista on, että aineisto on lähes ehtymätön siihen nähden miten sitä loppujen lopuksi tullaan käyttämään ja hyödyntämään (Alasuutari 2011, 86).

Kuvio 4 Sisällön käsittelyn vaiheet

Syrjäläistä (1994, 90) mukaellen.

Kehittämistoiminnan tutkimuksellisiin asetelmiin liittyy perinteiseen tutkimukseen verrattaessa tiettyjä haasteita. Usein kehittämistoiminta etenee tilannekohtaisesti määrittäen, jolloin ei ole aikaa tai resursseja perusteelliseen asetelman määrittelyyn ja aineistojen analysointiin. Usein tiedontuotannon tehtävänä kehittämistoiminnassa on ohjata kehittämisprosessia, jolloin aineistolta tarvitaan nopeita vastauksia. (Toikko & Rantanen 2009, 121.)

Aineistoa kielirikastehankkeeseen on vuosien aikana kertynyt paljon. Olen kirjoittanut Verkanappuloiden kielirikastetoiminnan nyt teorian ja käytännötoteutuksien kanssa yhteen. Aloitin hankkeen miettimisen keväällä 2010 hakiessani opiskelemaan Turkuun ylempää ammattikorkeakoulututkintoa. Päästessäni opiskelemaan aloitin toden teolla hankkeen eteenpäin viennin. Alussa tarkoitukseni oli kirjoittaa mitä Verkanappuloiden kielirikaste oikeasti on.

Etsin tietoa kielirikasteesta ja hyvin nopeasti kävi selväksi, että kielirikasteesta ei löydy kirjallista materiaalia. Aloin etsiä muuta, tuoretta kirjallista materiaalia. Halusin lukea uusia teoksia varhaiskasvatuksesta ja lasten kielen kehityksestä. Huomasin myös perehdyttyäni kielikylpyyn, josta kielirikaste on johdettu, että materiaalia kyllä löytyy, kun vain etsii. Lukemalla sain hyvän pohjan lähteä kirjoittamaan teoriaosuutta hankkeeseeni.

Olin tallettanut kaiken materiaalin tietokoneelle muistioista ja toiminnallisista kielirikastehetkistä, joita olin vetänyt päiväkodissa kielirikasteen alkuajoista lähtien. Nyt niille kaikille oli käyttöä. Luin useaan otteeseen kaikki muistiot, joita kielirikasteesta on vuosien aikana kirjoitettu ja jo niitä lukemalla huomasin sen huikean kasvun ja kehityksen, mitä toiminnassa on vuosien saatossa tapahtunut. Kielirikastemuistioita ja niiden keskeisimpiä asioita vuositasolla käyn läpi tämän hankkeen luvuissa 6.5-6.8.

Muistiot ovat olleet myös oivallinen apu toiminnan kehitykseen viime vuosina. Useaan otteeseen on palattu vanhoihin muistioihin ja niistä katsottu alkuaikojen tavoitteita yhdessä sovittuja linjauksia. Muistiot ovat eläneet omaa elämäänsä siten, että vanhoihin on aina palattu ja lisätty kokosten myötä jotain uutta. Kielirikastetoiminta on kehittynyt periaatteella kertaus on opintojen äiti. Tässäkin konstruktivinen oppimiskäsitys toteutuu, kuten niin monissa muissakin varhaiskasvatuksen päivittäisissä toiminnoissa.

Keskusteltuani Verkanappuloiden perustajan ja esimieheni Minna Takkulan kanssa hankkeestani syksyllä 2010 hän ehdotti, että jos hankkeeseeni voisi lisätä perehdyttävän osion kielirikasteesta. Minusta idea kuulosti hyvältä, koska

on ilo tehdä ja tuottaa jotain merkityksellistä, toisia hyödyttävää materiaalia kuin nähdä vaivaa ja lopputulos hautautuu laatikon pohjalle.

Kehityshanketta varten pyysin kaikkia kielirikastevetäjiä kirjoittamaan vetämistään kielirikastetuokioista esimerkillisiä ja perehdyttäviä kuvauksia. Sain paljon materiaalia, jotka olen liittänyt tämän työn perehdyttävän kielirikastekansion osaksi, lukuun 9. Valitettavasti luvun 9 osio ei ole julkista tietoa, vaan päiväkotiverkanappuloiden omistamaa tietoa. Materiaalin myötä oli mukava huomata kuinka paljon luovuutta oli käytetty toiminnan saattamiseksi pienille lapsille sopivaksi. Ja toisaalta oli myös ilo huomata kuinka pienillä asioilla voi luoda innovatiivisesti uutta ja toimivaa toimintaa kielirikasteryhmille.

Tuokiokuvaukset olivat selkeitä, napakoita ja helposti toteutettavia kokonaisuuksia, joita voi ottaa lasten kanssa lähes missä ja milloin vain. Tuokiot olivatkin pääpiirteittäin sellaisia, jotka eivät olleet sidottuja paikkaan tai aikaan. Kielirikastetoiminnan yhtenä pääajatuksena ja toimintatapana onkin ollut englannin kielen tuominen lasten arkeen. Näillä tuokioilla se on onnistunut ja kaikkea ei ole ollut tarkoitus toteuttaa kerralla tai esim. viikon tai kuukaudenkaan aikana. Ryhmille on otettu teemoja syksyyn ja kevääseen ja niiden ympärille kielirikastevastaavat ovat tehneet oman lapsien kanssa toteutettavan paketin.

Toimintatuokioista välittyi innovatiivisuus, jota lasten kanssa tehtävässä työssä tarvitaan. Parhaimmat rikastetuokiot ovat yleensä yksinkertaisia ja helposti toteutettavia ja hyvä, jos niissä on jo jotain tuttua lapselle entuudestaan, vrt. maa-meri-laiva-leikki väreillä, eläimillä tai numeroilla tms. Leikki toimii tosi hyvin. Ruokalaulujen teko tuttuun säveleen, pienet sammakot, nokipoika yms. mahdollistaa helppojen sanoitusten omaksumisen nopeammin, kuin se, että pitäisi vielä muistaa uusi sävelkin. Tuokioita voi edelleen muokata ja kehittää, mutta on hienoa, että pohja konkreettisille rikastehetkille lasten arkeen on saatu kirjattua kaikkien kielirikastevastaavien käyttöön tämän hankkeen tiimoilta.

Tuokiokuvausten jälkeen kuitenkin mietin yhdessä mentorini Martti Karpin kanssa, että tuokiokeskeisyys on jo aika vanhanaikaista toimintaa. Varsinkin,

kun Verkanappuloiden toiminta-ajatukseen kuuluu toiminnan arkeen saattamista ja siinä oppimista. Oli aika lähestyä kielirikastetta toisesta suunnasta eli arjesta. Päätimme lähteä hakemaan perehdyttävää kielirikastemateriaalia arjesta. Syntyi case-kuvausten idea.

Jokainen kielirikastevastaava tarkkaili yhtä rikasteryhmänsä lasta ja kirjasi ylös lapsen toimet päivän aikana ja eritoten arjessa toteutuneet englannin kieliset toimet. Case-jutut kirjoitettiin nopeasti ja ne saapuivatkin minulle muutaman viikon sisällä asian esittelystä ja virka-avunpyynnön esityksestä. Lähes kaikissa case-jutuissa esiintyi paljon samoja elementtejä: päivähoitoon tulot ja lähdöt, ruokailut, laulut yms. Yhteisesti luotujen pelisääntöjen noudattaminen näkyi case-kuvauksissa paremmin kuin olin uskonutkaan. Toiset kielirikastevetäjät olivat kirjoittaneet suurpiirteisemmin ja toiset olivat kuvanneet hyvinkin tarkasti lapsen päivän tapahtumia liittyen englannin kielirikasteeseen. Oli loistavaa huomata käyttää kuvailevia ja kertovia case-kuvauksia tähän. Nämä kuvaukset ovat todella perehdyttäviä ja antavat monia avaimia lähteä uutena kielirikastevastaavana toteuttamaan kielirikastetoimintaa.

Olen kirjannut paljon kielirikastevastaavien lähettämää materiaalia tämän hankkeen viimeiseen lukuun, joka käsittelee konkreettisella tasolla Verkanappuloiden kielirikastetoimintaa. Tavoitteena on ollut pistää tuotettu materiaali niin pian kuin mahdollista kiertoon ja tarjota lisäinfoa kielirikastetoiminnasta. Perehdyttävä materiaali on otettu käyttöön jo raakaversiovaiheessa keväällä 2011.

6.4 Kielirikastehankkeen eteneminen vuosina 2009-2012

Kielirikaste alkoi Verkanappuloissa keväällä 2009. Olen ollut itse mukana toteuttamassa kielirikastetta aivan sen alkuaajoista asti, joten on luontevaa kirjoittaa toiminnasta. Olen kehittänyt kielirikastetta omalla työpanoksellani vuodesta 2009 lähtien. Tämän kielirikasteinen kehittämishanke alkoi aloitettuani sosionomi YAMK opiskelun Turun ammattikorkeakoulussa syksyllä 2010.

Hankkeen saan päätökseen maaliskuussa 2012. Keskeisin tuotos kehittämishankkeessa on Verkanappuloiden kielirikasteen kokonaisvaltainen perehdytysopas niin uusille kuin vanhoillekin kielirikastevastaaville ja myös muille työntekijöille, jotka ovat mukana kielirikastetoiminnassa.

Tulevissa luvuissa tulen kertomaan kielirikastetoiminnan kehityksestä aina sen alusta aina tähän päivään saakka. Lukujen alussa on kappaleen verran kokoavaa tekstiä tulevasta vuodesta ja sen jälkeen kuvio, jossa kerron pääpiirteitä kielirikastetoiminnan ja –hankkeen vuoden tapahtumista. Kuvion jälkeen kerron vielä sanallisesti hieman laajemmin tapahtuneista asioista. Pääpaino on kuitenkin kielirikastetoiminnan etenemisessä ja sen kuvauksissa.

Kielirikastetoiminta lähti liikkeelle pienellä porukalla keväällä 2009. Alussa oli vain muutamia Verkanappuloiden lapsiryhmiä, joille kielirikastetta toteutettiin. He toimivat pilottiryhminä. Tänä päivänä kielirikasteryhmiä on jo kymmeniä ja osa alkuperäisistä kielirikastelapsista on jo koulussa. Pienestä alkanut toiminta on laajentunut ja saanut mukaansa monia työntekijöitä ja lapsia, jotka ovat ottaneet uuden kielen opettelu innolla vastaan.

6.5 Kielirikastetoiminnan aloittaminen vuonna 2009

Tämän ensimmäisen kielirikastevuoden vuoden kuvio on vaatimaton. Ensimmäisenä vuotena etsittiin vielä suuntaa toiminnalle ja kokeiltiin eri vaihtoehtoja toiminnan toteuttamiselle kukin kielirikastevastaava omissa yksiköissään. Jokainen kielirikastevastaava loi oman näköistään rikastetoimintaa. Ensimmäisessä yhteisessä palaverissa hahmoteltiin toiminnan tavoitteita ja toteutustapoja. Heti alusta alkaen pidettiin yhteisiä kielirikastepalavereja, joihin kaikki kielirikastetoiminnasta vastaavat työntekijät ottivat osaa. Näissä palavereissa jaettiin kokemuksia, materiaaleja ja suunniteltiin uusia toimintoja.

Ajankohta	Tapahtumat/Tehtävät	Henkilöt
Kevät 2009	Infotilaisuus englannin kielirikasteesta Valkintiellä, Verkanappuloiden johtajan Minna Takkulan toimesta	Verkanappuloiden eri talojen työntekijät, jotka ovat kiinnostuneita kielirikasteesta
Toukokuu 2009 18.5.2009	Tutustumiskäynti päiväkotia Mukulaxiin, jossa englannin kielirikastetoimintaa	Kielirikasteesta kiinnostuneet Verkanappuloiden työntekijät
Kesäkuu 2009 2.6.2009	Ensimmäinen kielirikastepalaveri, jossa hahmotellaan kielirikasteentavoitteita ja toteutustapoja Muistio	Kielirikastevastaavat kaikista Verkanappuloiden taloista

Kuvio 5 Kielirikastehankkeen eteneminen 2009.

Kevät 2009. Englannin kielirikaste alkoi päiväkotia Verkanappuloissa keväällä 2009 informatiivisella kielirikastepalaverilla, jossa olivat mukana toiminnasta kiinnostuneet työntekijät kaikista Verkanappuloiden yksiköistä, myös minä. Kielirikastetoiminnassa ihan alusta asti mukanaoleminen onkin yksi painava syy siihen, miksi lähdin työstämään tätä hanketta. Saimme tietää johtajamme Minna Takkulan kertomana minkä tyyppisestä toiminnasta olisi kyse. Verkanappuloiden englannin kielirikasteen tarkoituksena on herätellä 4-6-vuotiaiden lasten kiinnostusta kieleen ja antaa virikkeitä uuden kielen omaksumiseen. Englanninkieli toimii lisänä päivän puuhissa, mutta opetusta ei ole tarkoitus antaa vieraalla kielellä.

Toukokuu 2009. Ensimmäinen kontakti varsinaiseen kielirikasteeseen oli 18.5.2009 suoritettu vierailu Turussa päiväkotia Mukulaxissa, jossa on jo aiemmin ollut käytössä kielirikastetoiminta. Siellä saimme nähdä ja kuulla omin silmin ja korvin minkälaisesta toiminnasta Mukulaxin kielirikasteessa oikein oli kysymys. Mukulaxin rikastetoiminta oli hyvin samanlaista kuin se, minkälaista meidän, Verkanappuloiden toiminnan olisi tarkoitus olla. Saimme hyviä ideoita, malleja ja ohjeita oman toimintamme suunnitteluun. Mukulaxin eväillä lähdimme kehittämään ja suunnittelemaan päiväkotia Verkanappuloiden omaa kielirikastetoimintaa.

Kesäkuu 2009. Meidän Verkanappuloiden ensimmäinen kielirikastepalaveri pidettiin 2.6.2009, ja siinä olivat mukana Verkanappuloiden kaikista kuudesta päiväkodista kielirikasteesta kiinnostuneita päivähoidon ammattilaisia. Palaverin vetäjänä toimi eltomme Marika Markki. Sitouduimme kukin tahoillamme rikastamaan ryhmämme lasten arkea englanninkielen avulla. Keskustelimme tulevasta kielirikastetoiminnasta ja päädyimme tekemään yhteisen toiminnalle suuntaa-antavan suunnitelman, josta jokaisen olisi hyvä lähteä kokoamaan omanlaistaan pakettia tulevalle toimintakaudelle, muistaen kuitenkin toteuttaa yhdessä sovituttuja teemoja ja tavoitteita. (Päiväkoti Verkanappuloiden kielirikastepalaverin muistio 2.6.2009)

Ensimmäisinä tavoitteina oli tarjota lapsille tilanteita, joissa he oppivat kiittämään ja sanomaan ole hyvä sekä toivottamaan hyvää huomenta ja nähdään huomenna englanniksi. Päädyimme myös englanninkieliseen ruokalauluun ja ruuan pyytämiseen englanniksi ja myöhemmin otettavaksi esim. ruokaasanastoa. Listasimme muitakin pieniä tavoitteita, joita kukin sitoutui eteenpäin viemään omassa ja ryhmän tahdissa arjen lomassa. (Päiväkoti Verkanappuloiden kielirikastepalaverin muistio 2.6.2009)

6.6 Kielirikastetoiminnan levittäminen kaikkiin yksiköihin vuonna 2010

Kielirikastetoiminta on päässyt jo hyvään vauhtiin pilottiyksiköissä. Kielirikastevastaavat ovat kehittäneet toimivia tapoja rikastuttaa lasten kieltä englanniksi arkisissa tilanteissa. Toiminnan lähdettyä pyörimään hyvin, syksyllä 2010 mukaan toimintaan liittyy uusia kielirikastevastaavia, jotka vievät englannin ilosanomaa oman ryhmänsä lapsille. Kielirikastetoimintaan tulee uusia muotoja; vietämme teemapäiviä mm. tutustuen englantilaiseen ruokakulttuuriin ja nähtävyyksiin. Lapset nauttivat erikoispäivistä. Tämän hankkeen kirjoittaminen aloitetaan syksyllä 2010.

Ajankohta	Tapahtumat/Tehtävät	Henkilöt
Helmikuu 2010 18.2.2010	Kielirikastepalaveri Muistio	Kielirikastevastaavat
Huhtikuu 2010 22.4.2010	Enkkupäivä –Fish and chips Englantilainen ruokakulttuuri Kirjoitetut kuvaukset ja valokuvia	Kaikissa kielirikasteryhmissä vietetään enkkupäivää koko päivä
Elokuu 2010 5.8.2010	Kielirikastepalaveri Verkanappulat Littoinen/eskari Muistio	Kielirikastevastaavat vanhat ja uudet
Syysy 2010	Seminaari I /Ruiskatu -Alustava kehittämishankkeen suunnittelurunko Materiaalin keruuta kielirikastehankkeeseen -lapsen kielen kehitys -kielikylpy -kehittämistoiminta Kielirikastehankkeen sisällön mietintää ja suunnittelua Kielirikastehankkeen tiimoilta palaveri -mitä kielirikaste on? -perehdyttävä -materiaalin keräys, toimintatuokiot -kuka toimii mentorina	Hankkeen Hankkeen vastuuhenkilö Hankkeen vastuuhenkilö Hankkeen vastuuhenkilö ja hänen esimiehensä Minna Takkula
Lokakuu 2010 14.10.2010	Enkkupäivä –Retki Englantiin Kirjoitetut kuvaukset ja valokuvia	Teemapäivä kaikissa kielirikasteryhmissä
Marraskuu 2010 30.11.2010	Kielirikastetuokioiden kirjoitusta Seminaari II/Ruiskatu -Hankesuunnittelurunko, power point – esitys	Kaikki kielirikastevastaavat lähettävät omat tuokiot hankkeesta vastaavalle sähköpostiin Hankkeen vastuuhenkilö
Joulukuu 2010 16.12.2010	Kielirikastetuokiot ovat hankkeen vastuuhenkilöllä sähköisessä muodossa Kielirikastepalaveri Voivalassa Muistio	Kaikki kielirikastevastaavat

Kuvio 6 Kielirikastehankkeen eteneminen 2010.

Helmikuu 2010. Seuraava kielirikastevastaavien palaveri pidettiin 18.2.2010 Littoisissa. Tähän palaveriin jokaisella vetäjällä oli jo jotain uutta, ryhmässä hyväksi havaittua materiaalia jaettavana. Osa kertoi miten oli opettanut luovasti

lapsille värejä, toinen kertoi uuden ruokalaulun ja kolmas antoi hyviä englannin kielisten kirjojen nimiä, joita voi lukea lapsille. Palaverissa sovittiin myös, että jokaisessa kielirikasteryhmässä vietetään Englantipäivää keväällä 2010. Ryhmien yhdistävä tekijä Englantipäivänä olisi englantilainen ruokakulttuuri. (Päiväkoti Verkanappuloiden kielirikastepalaverin muistio 18.2.2010.)

Huhtikuu 2010. 22.4.2010 oli kielirikasteinen erikoispäivä. Kaikissa rikasteryhmissä vietettiin englantilaista päivää. Lounaaksi saimme fish and chips eli kalapuikkoja ja ranskalaisia, jotka syötiin voipaperikääreestä ja lisäksi oli dippikastiketta. Välipalalla vietimme klo viiden tehetken jo kahdelta kolmiroleipien ja suklaakuivakakun kera. Lisäksi ryhmät askartelivat esim. Englannin lipun tai kuningattaren kruunun tai viettivät kuninkaalisia häitä.

Elokuu 2010. Kielirikastepalaverissa 5.8.2010 oli jo paljon jaettavaa ja mukana oli myös uusia kielirikastevastaavia eri taloista. Kävimme keskustelua mikä on ollut kuluneessa vuodessa hyvää ja mikä ei esim. toiminut ollenkaan. Hyvin asioina oli koettu englannin kielen liittäminen aamupiireihin, hyvin luontevana toimintona. Hankaluuksia oli ollut vaatteiden opettelussa, koska pukemistilanteet ovat hyvin hektisiä tilanteita. Konkreettista materiaalia saatiin taas jakoon esim. uusia lauluja, ideoita, harjoituksia. Tämän hankkeen luvusta 8.2 löytyy ideoita kuinka toteuttaa lasten kanssa kielirikastetta. Paljon on käytetty luovuutta ja tuttuja leikkejä on varioitu toimimaan rikasteryhmissä. Näillä on taas hyvä jatkaa lasten päivän rikastuttamista. (Päiväkoti Verkanappuloiden kielirikastepalaverin muistio 5.8.2010.)

Syksy 2010. Kielirikaste kehittämishankkeena alkaa virallisesti. Ensimmäinen kehittämishankeseminaari pidetään Turun ammattikorkeakoulussa Ruiskadulla. Seminaaria varten olen tehnyt alustavan kehittämishankkeen suunnittelurungon, josta käy ilmi keskeisimmät asiat koskien kielirikastehankettani. Jokainen opiskelija esittelee omaa hankettaan koulussa. Opettajat ja opiskelijat kyselevät, arvioivat ja antavat kannustavaa palautetta jatkaa hankkeen eteenpäin vientiä.

Syksyn aikana kerään materiaalia kielirikastehankkeeseeni. Varsinaisesti kielirikasteesta ei löydy materiaalia, koska sitä ei ole. Kielikylvystä löytyy paljon

materiaalia samoin lapsen kielen kehityksestä ja kehittämistoiminnasta yleensä. Käsittelemme myös koulussa kehittämistä koko syksyn ajan. Mietin ja suunnittelen myös kielirikastehankkeeni sisältöä ja rakennetta. Pidämme esimieheni Minna Takkulan kanssa palaverin, jossa hahmottelemme, mitä hankkeeni tulisi pitämään sisällään ja mitä materiaalia siihen kokoaisin. Päädyimme siihen, että hankkeestani tulisi perehdytyskansio nykyisille ja uusille kielirikastevastaaville. Kansioon tultaisiin keräämään konkreettista materiaalia ja esim. pieniä tuokiomalleja, siitä kuinka kielirikastetta voisi toteuttaa. Minna Takkula ehdottaa, että Verkanappuloiden Voivalan päiväkodin johtaja Martti Karppi toimisi mentorinani.

Lokakuu 2010. Englantipäivää vietimme 14.10.2010 kukin kielirikasteryhmä omissa yksiköissään. Tällä kertaa meillä oli yhteisenä teemana retki Englantiin. Jokainen ryhmä ideoi oman päivänsä. Tämän hankkeen luvusta 8.3 löytyy kuvauksia eri yksiköiden Englantipäivän kulusta.

Lokakuun lopussa 2010 Martti lupautui mentorikseni ja sähköpostin välityksellä pyysimme muilta kielirikastevastaavilta työapua eli tekijä- ja toimijatiimi hankkeen osalta kasvoi useilla henkilöillä. Toivomuksena oli, että jokainen kielirikastevetäjä osallistuu hankkeeseeni toimittamalla minulle s-postilla kielirikasteisia toimintatuokioitaan, joita liitän havainnollistavaksi materiaaliksi hankkeeseeni. Emme sopineet mitään raameja tuokioille, vaan kirjoitusasu, pituus yms. oli vapaa. Kaikki materiaali olisi ehdottomasti tervetullutta. Toimintatuokioita tuli marraskuun loppuun mennessä lähes kaikilta ryhmiltä aivan kuten olimme sopineetkin.

Marraskuu 2010. Kielirikastetuokioiden kirjoittaminen alkaa kaikissa kielirikasteisissa yksiköissä. Työ vie paljon aikaa, koska mitä tarkemmin kirjoittaa sen enemmän tuokioista on hyötyä muille. Paljon on varioitu tavallisia perusleikkejä ja lauluja. Aamupiireissä ja ruokailun yhteydessä on eniten aikaa käyttää kielirikastetta, joten niihin liittyvät leikit ja laulut olivat enemmistönä tuokiokuvauksissa.

Turun ammattikorkeakoulussa, Ruiskadulla on 30.11.2010 seminaari II. Tätä seminaaria varten olen tehnyt power poin –esityksen, jossa kerron pää piirteittäin hankkeen tarkoituksen, tehtävät ja tavoitteen. Vertaistukea tulee niin opettajilta kuin opiskelijoiltakin. Saan vinkkiä, miten jatkaa ja mihin tulisi kiinnittää huomiota. Jatkan kielirikastehankkeeni kirjoittamista hyvillä mielin.

Joulukuu 2010. Voivalassa 16.12.2010 pidetyssä kielirikastepalaverissa Marika Markki ei enää vastannut vetovastuusta, vaan englannin kielirikasteen vetovastuuseen oli siirtynyt Verkanappuloiden Voivalan päiväkodin johtaja Martti Karppi. Käymme läpi aiemmin sovittuja tavoitteita ja niiden toteutumista. Toiset ryhmät ovat vasta alussa, toiset jo pidemmällä. (Päiväkoti Verkanappuloiden kielirikastepalaverin muistio 16.12.2010.)

Päätavoitteeksemme asetetaan kielirikastetoiminnassa se, että kukin lapsi saa joka talossa samanlaiset mahdollisuudet oppia kieltä eli samat asiat toteutuvat joka paikassa ja huomioimme lapsen ikä- ja kehitystason. Tavoitteena on saada mahdollisimman paljon englannin kieltä arkisiin tilanteisiin, oppimista arjessa jokapäiväisten toistojen kautta. Palaverin lopussa käytiin myös keskustelua aloittamastani kehityshankkeesta eli tästä työstä. Tarkoituksenani tehdä englannin kielirikastetoiminnasta ”Perehdytyskansio” nykyisille ja tuleville Verkanappuloiden kielirikasteryhmien vetäjille. Lisäksi kaikki kielirikasteryhmissä työskentelevät työntekijät lukisivat tulevaisuudessa tekemäni työn, jotta pääsisivät heti kiinni englannin kielirikastetoiminnasta. (Päiväkoti Verkanappuloiden kielirikastepalaverin muistio 16.12.2010.)

6.7 Kielirikastetoiminnan vakauttaminen osaksi toimintaa vuonna 2011

Kielirikasteen voimakkain ja selvin toiminnankasvun vuosi on 2011. Rikastetoiminta on saatu hyvään käyntiin ja mukanaolijoita on paljon. Nyt tarvitaan selkeitä tavoitteita ja yhteisiä toteutettavia teemoja, jotta pystytään takaamaan kaikille lapsille yhtäläiset mahdollisuudet kielirikastetoimintaan ja kielen oppimiseen.

Ajankohta	Tapahtumat/Tehtävät	Henkilöt
Tammikuu 2011 27.1.2011	Kehittämishankkeen tarkastelua ja päivitystä Verkanappulat, Littoinen/eskari -Sisällön läpikäyntiä -Tuokiot vanhanaikaisia -Case-jutut kaikilta ryhmitä	Kehittämispalaveri: ohjaava opettaja Kari Salonen, mentori Martti Karppi ja hankkeen vastuuhenkilö
Maaliskuu 2011 14-18.3.2011	Amerikkaviikko	Kaikki kielirikasteryhmät viettävät Amerikkaviikkoa omissa ryhmissään
24.3.2011	Kielirikastepalaveri Voivalassa -case-juttujen pyynti -palautus sähköisesti 13.4.2011 mennessä hankkeen vastuuhenkilölle Muistio	Kielirikastevastaavat
Huhtikuu 2011	Case-jutut saapuvat lähes ajallaan Hankkeen kirjoitusta, teoria ja case-jutut	Kielirikastevastaavat Hankkeen vastuuhenkilö
Toukokuu 2011 3.5.2011	Seminaari III/Ruiskatu -Kielirikastehanke kirjallinen osio	Hankkeen vastuuhenkilö
12.5.2011	Kielirikastepalaveri Voivalassa -Kielirikastehankkeen raakaversio valmis 11.6.2011 Muistio	Kielirikastevastaavat
Kesäkuu 2011 11.6.2011	Kielirikastehankkeen raakaversio valmis -lukukierrokselle kielirikastevastaaville ja kaikkien talojen johtajille	Hankkeen vastuuhenkilö
Elokuu 2011	Kielirikastehankkeen raakaversio luettavana uusilla kielirikastevastaavilla	Kielirikastevastaavat
Syyskuu 2011 1.9.2011	Kielirikastepalaveri Voivalassa Muistio	Kielirikastevastaavat
Syyskuu 2011	Teemaprojekti Englantilaiset uutiset Sanomalehti ja videointi	Kaikki kielirikasteryhmät toteuttavat projektia omalla tavallaan
Lokakuu 2011	Kielirikastehankkeen kirjoittamista	Hankkeen vastuuhenkilö
Marraskuu 2011 7.11.2011	Väliseminaari/Ruiskatu -Tilannekatsaus, missä mennään -Vertaisarviointi	Hankkeen vastuuhenkilö
24.11.2011	Kielirikastepalaveri Voivalassa Muistio	Kielirikastevastaavat
Talvi 2011	Kielirikastehankkeen kirjoittamista Kielirikastehankkeen raakaversio käyttöpalauteen arviointia	Hankkeen vastuuhenkilö Kielirikastevastaavat ja hankkeen vastuuhenkilö

Kuvio 7 Kielirikastehankkeen eteneminen 2011.

Tammikuu 2011. 27.1.2011 pidämme ensimmäisen tutor-mentor-opiskelija-tapaamisen. Kari Salonen Turun ammattikorkeakoulusta toimii tutoropettajanani ja Verkanappuloiden Voivalan lastentalon johtaja Martti Karppi mentorinani eli työelämän puolelta tulevana ohjaajana. Tapaamme minun työpaikallani eli Verkanappuloiden Littoisten osaston esiopetustiloissa. Käymme läpi sen hetkistä hankkeen kirjoitusosiota. Pohdimme sisällysluetteloja ja sen myötä työn kokonaisuutta. Olen kirjoittaja, jolla pitää olla selkeä sisältö siitä, mitä kirjoitan.

Verkanappuloiden pedagoginen arki ei suosi enää tuokioita vaan kaikki, koko päivän toiminta on täynnä opetuksellisia tilanteita, joten kielirikastettakaan ei olla enää sitomassa pelkästään esim. aamupiiriin. Toimintatuokiota ajatuksena tuntuvat siis vanhahtavilta ja niinpä mietimme mikä olisi se konkretia, se juttu, jolla uusi kielirikastevetäjä pääsisi heti mukaan toimintaan. Kielirikastetoiminta pitää heti ymmärtää jokapäiväiseksi arkeen kuuluvaksi toiminnaksi. Päädyimme case-tapausten tekoon. Ne selventäisivät rikastetoimintaa ja antaisivat selkeän kuvan siitä, mitä Verkanappuloiden englannin kielirikastetoiminta on.

Maaliskuu 2011. Kukin ryhmä viettää keväällä viikolla 11 Amerikkaviikkoa. Idea viikosta lähti liikkeelle Emily Raboinista, (Minnesotasta kotoisin oleva nainen, joka muutti kiekkoilevan miehensä mukana Suomeen). Emily kävi laulattamassa ja luettamassa lapsia viikkojen ajan kerran viikossa syksystä 2010 lähtien. Hän kiersi muutamina päivinä kaikki rikasteryhmät ja näin lapset saivat kuulla aitoa amerikanenglantia. Lapset olivat haltioissaan. Valitettavasti Emily palasi takaisin Amerikkaan talvella 2010 eikä palannut enää takaisin Suomeen. Amerikkaviikon jokainen vietti omissa yksiköissään ja luvusta 9.3 (jota tässä työssä ei ole) löytyy tarkempia kuvauksia viikon toiminnoista.

Kielirikastepalaveri pidetään Voivalassa 24.3.2011. Käymme läpi menneitä toimintoja ja tulevia. Jokainen ryhmä on käynyt läpi erilaisia asioita, mutta Emilyn tuoma cd-levy on ollut jokaisen ryhmän käytössä. Laulut ovat olleet helppoja ja mukaansatempaavia. Lisäksi lapset muistavat vielä Emilyn piirustukset ja leikit lauluihin. Amerikkaviikko on myös onnistunut hyvin eri

ryhmillä -toteutukset olivat tietysti poikenneet toisistaan. Littoisissa ollut irlantilainen vaihto-opiskelija Katie oli kääntänyt Verkanappuloiden 7:n viikon ruokalistan englanniksi, mutta vielä oli jäänyt joitain ruokia laittamatta, koska niille ei löytynyt englanninkielistä vastinetta. Ruokalistan täydennys siirretään Nappulaniityn henkilökunnalle, joilla on tietoa ruokien englanninkielisistä nimistä. Tulevan syksyn yhteiseksi teemaviikoksi ehdotetaan liikunnallista teemaviikkoa. (Päiväkoti Verkanappuloiden kielirikastepalaverin muistio 24.3.2011.)

Alustavaa suunnittelua, että kielirikasteen tulee näkyä ryhmän vasuissa, jotka tehdään taas syksyllä. Toiminnan kirjaaminen vasuihin on toiminnan virallistamista ja vakauttamista, koska vasujen kautta tieto siirtyy virallisesti myös lasten vanhempien tietoon. Kerron kehityshankkeeni etenemisestä. Pyydän, että jokainen kielirikastevastaava tekisi case-tapauksen oman ryhmän yhdestä lapsesta, hänen yhdestä päivästä ja miten siinä toteutuu englannin kielirikastetoiminta. Case-jutun palautus sähköisesti minulle 13.4. 2011 mennessä. (Päiväkoti Verkanappuloiden kielirikastepalaverin muistio 24.3.2011.)

Huhtikuu 2011. Kielirikastevastaavat kirjoittavat case-jutut ja kaikki saapuvat aikanaan sähköisessä muodossa minulle, hankevastaavalle. Käyn läpi case-jutut ja huomaan, että kaikki ovat hyvin samanlaisia. Kaikissa ryhmissä siis toteutuvat samat asiat aivan kuten kielirikastepalaverissa 16.12.2010 sovimme. Huhtikuun aikana kirjoitan kielirikastehankkeeni kirjallista osiota ja saan liitettyä case-jutut hienosti hankkeeseeni.

Toukokuu 2011. 3.5.2011 Turun ammattikorkeakoulussa, Ruiskadulla pidetään seminaari III. Tässä seminaarissa kartoitetaan, mikä tilanne opiskelijoilla on kehityshankkeensa suhteen. Kielirikastehanke on jo edennyt hyvin ja olen saanut paljon teoriaosuutta kirjoitettua. Olen kuitenkin ottanut vielä case-tapaukset ja tuokiot pois hankkeestani. Nämä valmiit materiaalit eivät mene kaikki julkiseen levitykseen, vaan ovat Verkanappuloiden omaisuutta. Jokaisen hanke käydään siis koulussa läpi ja Optimasta löytyy jokaiselle kirjallista vertaisarviointipalautetta.

Kevään viimeinen kielirikastepalaveri pidetään 12.5. 2011 Voivalassa. Keskustelemme siitä, mitä pitäisi tulevaisuudessa ottaa huomioon uusia työntekijöitä sitoutettaessa rikastetoimintaan; mikä on oman ryhmän tarve englannin käytössä ja miten jakaa ja tuoda tietoa myös toisille. Tehtäväni on vastata kehityshankkeellani tähän probleemaan. Kehityshankkeeni on tarkoitus toimia käyttökelpoisena työkaluna ensi syksystä lähtien. Päätämme mm., että jokaisen rikasteryhmän kevätkuuhlaesityksessä pitää näkyä englantia. (Päiväkoti Verkanappuloiden kielirikastepalaverin muistio 12.5.2011.)

Olemme asettaneet Karpin kanssa tavoitteeksi sen, että kehityshankkeestani on raakaversio kaikkien rikastevetäjien luettavana kevät-kesällä 2011. Tarkoitus on myös, että uudet kielirikastevastaavat saavat työn luettavakseen syksyllä ennen kuin aloittavat rikastetyöt omassa ryhmässään. Päivämääräksi, jona raakaversio on valmis sovimme 10.6.2011. (Päiväkoti Verkanappuloiden kielirikastepalaverin muistio 12.5.2011.)

Kesäkuu 2011. Päivämäärä pitää ja saan kirjoitettua pääpiirteittäin kielirikasteasiat eli teorian ja hankkeen toteutuksen sekä kielirikastetuotokset samoihin kansiin. Raakaversio lähtee heti luettavaksi kielirikastevastaaville ja jokaisen Verkanappulat päiväkodin johtajalle.

Elokuu 2011. Uudet kielirikastevastaavat lukevat kielirikastehankkeen raakaversion, jotta saavat heti selkeän kuvan siitä, mitä Verkanappuloiden kielirikaste on ja mitä sen tulisi tulevasiudessa olla.

Syyskuu 2011. 1.9.2011 pidetään Voivalan lastentalossa syksyn ensimmäinen englannin kielirikastepalaveri. Martti Karppi johtaa palaveria. Mukana on useita uusia kasvoja. Olen mukana kielirikastehankkeen nimissä, en enää kielirikastevastaavan roolissa. Olen siirtynyt työskentelemään Verkanappuloiden, yhdeksänteen, uuteen syksyllä 2011 avattuun Nappulalaakson päiväkotiin. Nappulalaaksossa ei ole vielä kielirikastetoimintaa.

Keskustelemme kielirikasteen toteutumisesta ja siitä, että kielirikastevastaavien tehtävänä on vastata siitä, että asiat toteutuvat taloissa. Lisäksi jokaisen talon johtaja katsoo, että toiminta toteutuu kuten on sovittu. Englannin

kielirikastetoiminnan tulee näkyä tavoitteineen ja toteutuksineen myös jokaisen ryhmän vanhemmille sähköisesti lähetettävässä ryhmävasussa. Englannin kielirikastetoiminta kehittyy koko ajan. Toiminta tulee tavoitteellisemmaksi ja yhä tärkeämmäksi perustoiminnoksi Verkanappuloiden arjen pedagogiikkaan. Kielirikaste kuuluu kielen kehityksen, matemaattisten taitojen, arkitilanteiden ja pienryhmätoimintojen ohella lapsille laadittavien varhaiskasvatussuunnitelmien tärkeimpiin osioihin. (Päiväkoti Verkanappuloiden kielirikastepalaverin muistio 1.9.2011.)

Päätetään, että tehdään yhteisenä teemana englantilaiset uutiset -projekti, joka toteutetaan pienryhmätyöskentelynä jokaisessa talossa syksyn 2011 aikana. Projekti voi sisältää uutisia, urheilua, säätiedotuksia uutismuodossa ja / tai voi käyttää esim. kuvia, lyhyttä videopätkää. Jokaisella ryhmällä on toteutus vapaa. Toiveena, kuitenkin, että saataisiin koottua kaikki yhdelle yhteiselle muistitikulle, jossa olisivat Verkanappuloiden ensimmäiset englantilaiset uutiset. (Päiväkoti Verkanappuloiden kielirikastepalaverin muistio 1.9.2011.)

Syksy 2011. Jokainen kielirikasteryhmä toteuttaa omalla persoonallisella tavallaan yhteisesti sovitun teemaprojektin, englantilaiset uutiset. Hakametsän päiväkotitekee sanomalehden ja muut videoivat uutisensa. Toisissa päiväkodeissa on painotettu urheilu-uutisia, toisissa säätä jne. projekti onnistuu hyvin ja kaikilla asianosaisilla on ollut mukavia hetkiä projektin aikana.

Lokakuu 2011. Kirjoitan kielirikastehankettani hieman eteenpäin. Hanke ei oikein ota edetäkseen. Syksy on tuonut paljon uusia tehtäviä, joten kielirikastehanke saa olla aika rauhassa.

Marraskuu 2011. 7.11.2011. pidetään Turun ammattikorkeakoulussa, Ruiskadulla väliseminaari. Väliseminaarissa kartoitetaan taas opiskelijoiden sen hetkinen tilanne kehityshankkeiden suhteen. Jokainen opiskelija lukee oman tutor-ryhmänsä hankkeet ja vertaisarvioi niitä Optimassa. kielirikastehanke on myös arvioitavana, mutta ilman case- ja tuokio osuuksia. Kielirikastehanke on hyvässä mallissa.

24.11.2011 pidetään Voivalassa vuoden viimeinen kielirikastepalaveri. Kerraten muistutetaan vielä, että jokainen ryhmä tekee oman kielirikastesuunnitelmansa, joka näkyy ryhmän vasussa. Kielirikastevastaavat arvioivat toteutunutta toimintaa ja miettivät vielä mitä voisi parantaa, lisätä tai ottaa arjen työkaluksi? Pääpaino on arjessa, kielen tutuksi tekemisessä. Palaverissa sovitaan, että jokainen kielirikasteryhmä tekee keväällä 2012 näytelmän tai nukketeatteriesityksen vapaasti mukaille, pääsääntöisesti englannin kielellä. Jokainen esitys esitetään lasten vanhemmille jossakin yhteydessä. (Päiväkoti Verkanappuloiden kielirikastepalaverin muistio 24.11.2011.)

6.8 Kielirikastetoiminnan kehittäminen ja edistäminen vuonna 2012

Kielirikastetoiminta on vakautettu yhdeksi osaksi Verkanappuloiden toimintaa ja samalla myös vanhempien puolelta hyvin halutuksi ja toivotuksi toiminnaksi. Kielirikastevastaavat ovat muuttuneet ja uusia aikuisia on tullut mukaan. Projektitoiminta on vallannut sijaa täksi kevääksi. Muistoissa vielä viime syksyinen hyvin onnistunut kaikkien ryhmien videoima uutiskatsaus.

Ajankohta	Tapahtumat/Tehtävät	Henkilöt
Tammikuu 2012 10.1.2012	Kielirikastehankkeen tutorointia Nappulalaakso -Ohjausta	Ohjaava opettaja Kari Salonen ja hankkeen vastuuhenkilö
Helmikuu 2012 14.2.2012 24.2.2012	Seminaari IV/Ruiskatu Kielirikastehanke Valmis	Hankkeen vastuuhenkilö
Maaliskuu 2012 5.3.2012 10.5.2012 16.3.2012 29.3.2012	Kielirikastepalaveri Voivalassa -Valmiin hankkeen esittely kielirikastevastaaville Muistio Valmiin kielirikastehankkeen esittely Verkanappulat päiväkotien johtajille Valmiin kielirikastehankkeen palautus Ruiskadulle	Hankkeen vastuuhenkilö
Huhtikuu 2012 12.4.2012	Seminaari V/Ruiskatu -Kielirikastehankkeen esitys	Hankkeen vastuuhenkilö

Kuvio 8 Kielirikastehankkeen eteneminen 2012.

Talvi kuuluu kielirikastehankkeen kirjoitustöissä. Pyydän myös palautetta raakaversiostani, jonka niin uudet kuin vanhatkin kielirikastevastaavat ovat lukeneet. He kertovat työn olleen selkeä ja hyvin kielirikasteesta kertova. Uusien vetäjien on ollut helppoa lähteä toteuttamaan toimintaa luettuaan työni. Erityisesti case-jutut ovat avanneet toimintaa samoin kuin luvun 9.2 (jota tässä työssä ei ole) tarkasti kuvatut arkitilanteet ja toiminnot.

Tammikuu 2012. 10.1.2012. pidetään Nappulalaaksossa ohjaavan opettajan, Kari Salosen kanssa kehittämishankkeen eli kielirikastehankkeen ohjauspalaveri. Karin avustuksella saan uutta perspektiiviä työhöni. Paljon on jo tehty, mutta paljon on vielä tekemättä. Kehittämishankelukuni menevät uusiksi ja kirjoitettavaksi tulee mm. hankkeen menetelmien ja materiaalien analysoinnin kirjoittamista ja monia muita pienempiä asioita.

Helmikuu 2012. Turun ammattikorkeakouussa, Ruiskadulla pidetään seminaari IV. Olen asettanut itselleni tavoitteeksi saada kielirikastehankkeeni valmiiksi 24.2.2012 mennessä.

Maaliskuu 2012. Voivalassa on kielirikastepalaveri 5.3.2012. Tarkoitukseni on esitellä hankkeeni tuolloin kielirikastevastaaville. Sairastapaussten vuoksi en voinut osallistua kielirikastepalaveriin ja näin ollen hankkeen esittely siirtyi seuraavalle kerralle eli 10.5.2012. Verkanappuloiden johtajille esittelen hankkeeni 16.3.2012. Valmiin työn jätän 29.3.2012. mennessä Optimaan.

Huhtikuu 2012. Turun ammattikorkeakoulussa, Ruiskadulla pidetään 12.4.2012. viimeinen eli seminaari V. Tuolloin on hankkeen esitys opettajille ja muille opiskelijoille.

7 KEHITTÄMISHANKKEEN ARVIOINTI

Kehittämishankkeen läpivienti on ollut mielenkiintoinen, opettavainen ja pitkä prosessi. Kun kyseessä on näinkin monen vuoden mittaisen kehittyvän toiminnan eli kielirikastetoiminnan raportointi ja kehityskaaren kirjoitus, tärkeintä on ollut toiminnan etenemisen havaitseminen ja kehityksen kulmakivien näkyväksi saattaminen eli tässä tapauksessa kirjoittaminen. Kielirikastetoiminta on kehittynyt vuosien aikana paljon ja saavuttanut vakiintuneen paikkansa Verkanappuloiden arjen toiminnoissa.

Ensimmäisenä kehityshankkeen tehtävänä minulla oli koota päiväkotiverkanappuloille teoriaa ja käytäntöä sisältävää kielirikastekansio. Tässä tehtävässä onnistuin mielestäni hyvin, koska kielirikastekansion raakaversio on toimituskesällä ja syksyllä 2011 uusien kielirikastevastaavien perehdytysmateriaalina. Palaute kentältä on ollut positiivinen ja kansiota on kiiteltu sen konkreettisten esimerkkien ansiosta sekä siitä, että siinä kerrotaan hyvin mitä Verkanappuloiden kielirikastetoiminta on.

Toisena kehityshankkeen tehtävänä minulla oli kirjoittaa ja selkiyttää mitä kielirikastetoiminta on päiväkotiverkanappuloissa. Luin paljon kirjallisuutta, jonka myötä löin teoreettisen pohjan Verkanappuloiden kielirikastetoiminnalle. Aloitin teoreettisen osuuden kertomalla varhaiskasvatuksesta yleensä jatkaen tämän päivän pedagogisesti rakentuneeseen päiväkotimaailmaan. Tämän jälkeen kävin läpi lapsen kielen kehitystä ja sen myötä kielikyllyn kautta pääsin kielirikasteeseen. Kielikylpy toimii pohjana kielirikasteelle. Näin löin teoreettisen pohjan Verkanappuloiden kielirikastetoiminnalle.

Kehityshankkeen kolmantena tehtävänä oli kerätä kielirikasteryhmien vetäjiltä hyvää, konkreettista materiaalia ja liittää se kielirikastekansioon. Kaikki kielirikastevastaavat kantoivat ahkerasti kortensa yhteiseen kekkoon. Kiitos siitä heille. Osallistin kaikkien Verkanappuloiden yksiköiden kielirikastevastaavat kirjoittamaan kielirikasteen toiminnallisia tuokioita ja case-kuvauksia, jotta niiden avulla saataisiin konkreettisesti havainnollistettua Verkanappuloiden

kielirikastetoiminta. Minä kokosin teorian ja käytännön yhteen, käsissäsi olevaan, Verkanappuloiden perehdyttävään kielirikastekansioon.

Tavoitteikseni asetin, että tämä kielirikastehanke kokonaisuudessaan toimisi uusien kielirikastevetäjien perehdytyskansiona. Tämä tavoite saavutettiin jo kesällä/syksyllä 2011, jolloin uudet kielirikastevetäjät käyttivät raakaversiota perehdytysoppaanaan. Palaute oppaasta oli hyvää ja sen avulla oli ymmärretty mistä kielirikastetoiminnassa on kyse.

Toisena tavoitteena oli, että kielirikastekansio toimisi kielirikasteen työmenetelmäoppaana jokaisessa Verkanappuloiden yksikössä. Sekin tavoite on saavutettu raakaversiotasolla. Tämä lopullinen kielirikastekansio tulee olemaan kaikkien asiasta kiinnostuneiden Verkanappuloiden kielirikastevastaavien ja myös muiden asiasta kiinnostuneiden työntekijöiden saatavilla ja luettavissa keväällä 2012.

Viimeisenä tavoitteena oli kierrättää hyviä käytännönmateriaaleja ja antaa sekä jakaa ideoita kielirikasteryhmien vetäjille ja tietysti myös muille ryhmien kanssa toimiville aikuisille. Tämän viimeisen tavoitteen kohdalla onnistuin myös mielestäni hyvin. Kielirikastevastaavat kirjoittivat omien kielirikastetuokioiden konkreettisia toimintoja; leikkejä, tehtäviä, lauluja, nettisivustoja yms. Näin käytäntö tehtiin näkyväksi ja hiljainen tieto saatiin dokumentoitua ja saatettua kallista tietoa myös muiden tietoisuuteen.

Kehityshankkeen tavoitteiden ja tehtävien lisäksi olen tehnyt paljon huomioita kielirikastetoiminnan kehittymisestä näiden vuosien aikana. Tietysti vuonna 2009 kaikki oli vasta aluillaan ja toiminta oli aika vaisua ja vain muutamien ryhmien pilotointia. Vuosien myötä toiminta on saanut suuremmat mittasuhteet niin ryhmien määrässä kuin toiminnan laajuudessa ja laadussa. Kaikki päätavoitteet ja toiminnot on alun perin suunniteltu yhdessä, kielirikastepalaverissa, ja näin on edelleen. Ilokseni tein myös huomion tutkiessani kielirikastepalaverien muistioita, että kaikki uudet asiat on edelleen päätetty kaikkien kielirikastevastaavien yhteisessä palaverissa, joita on pidetty kahden-kolmen kuukauden välein.

Kielirikastepalavereissa yhteisesti sovitut asiat löytyivät myös toimintatuokiokuvauksista samoin kuin case-kuvauksistakin. Mielestäni tässä näkyy hyvin työntekijöiden sitoutuneisuus yhteisesti sovittuihin asioihin. Kielirikastepalavereissa on koko tänä aikan kerrattu jo sovittuja asioita ja otettu aina jotain uutta mukaan. Näin kielirikastetoiminta on jatkuvasti ollut kasvussa ja sen myötä toiminta on laajentunut ja laatu on tietysti myös parantunut.

Tänä päivänä kielirikastetoimitaa tarjotaan kaikissa Verkanappuloiden yksiköissä ja useammassa yksikössä ryhmiä on jo useita. Toiminta on laajentunut esim. ensimmäisiä kaikkia kielirikasteryhmiä yhdistäviä isompia asioita olivat teemapäivät. Tänä toimintakautena teemapäivät ovat kasvaneet syksyn ja kevään mittaisiksi projekteiksi. Eli uusimpina asioina ovat olleet yhteisesti sovitut projektit, jotka jokainen ryhmä on toteuttanut omalla tavallaan. Syksyllä 2011 yhteisenä projektina oli Verkanappuloiden englanninkieliset uutiset ja tänä keväänä on nukketeatteriesitys englanniksi.

Todella tärkeä asia on ollut myös se, että kielirikastetoiminta on otettu syksystä 2011 kirjattavaksi lasten ryhmävasuihin eli lasten koko ryhmää koskevaan varhaiskasvatussuunnitelmaan, tavoitteineen ja toteutuksineen siten, että se näkyy kaikissa arjen toiminnoissa. Kielirikasteen kirjaaminen lasten ryhmävasuihin, jotka lähtevät vanhemmille sähköisesti, takaavat myös toiminnan toteutumisen ja antavat vanhemmille mahdollisuuden pysyä mukana lastensa päiväkodin toiminnoissa tietämyksen tasolla. Laadukas kielirikastetoiminta on Verkanappuloiden valttikortti, josta on hyvä kertoa perheille heidän miettiessään hoitopaikkaa lapsilleen.

8 KEHITTÄMISHANKKEEN POHDINTA

Oli mielenkiintoista ja avartavaa lukea, pohtia ja ymmärtää mitä kehittäminen oikein on. Sitä tehdään tänä päivänä niin usealla ammatin saralla, että on vaikeaa pysyä perässä siinä minkälaista kehittämistyötä missäkin tehdään. Suurelta osin kehittäminen on vanhan arviointia ja sen pohjalta parantelua, mutta toisinaan luodaan myös aivan uutta, mikä tulee tietoon vasta, kun kaikki on kunnossa.

Tämän kehityshankkeen läpivienti on ollut mieluinen tehtävä, koska olen ollut alusta lähtien myös itse mukana Littoisten kielirikastevastaavana ja sisällä toiminnassa, vaikkakin tämä viimeinen hankevuosi on kulunut toisenlaisten tehtävien teossa Verkanappuloiden Nappulalaaksossa. Toinen iloinen asia on ollut huomata se, kuinka innokas, kehittävä ja helposti mukaan lähtevä työyhteisö meillä Verkanappuloiden eri yksiköissä työskentelee. Kielirikastevastaavien työpanoksesta voin vain antaa kiitosta samoin kuin mentorini Martti Karpin avusta ja ohjauksesta. Karppi on asettanut tiukat deadline päivämäärät, joihin olen pyrkinyt parhaalla mahdollisella tavalla vastaamaan. Lisäksi opinnäytetyön ohjaajana toiminut yliopettaja Kari Salonen on antanut ohjausta ja tukea opinnäytetyön etenemiseen ja valmistumiseen. Tässä yhteydessä haluan esittää kaikille suuret kiitokset.

Kehityshankkeeni kautta olen oppinut työstämään pitkää projektia, jonka alun olen nähnyt, mutta lopusta en voi vielä tietää. Kielirikastehanke jatkuu vielä pitkään Verkanappuloissa, vaikka opiskelujeni puitteissa tehty työ tuleekin valmiiksi. Hankkeen läpivienti, suunnittelu ja toteutus on ollut mielenkiintoista. On ollut hyvä saada mahdollisuus pitkäkestoiseen työskentelyyn. Mielestäni on ollut hyvä, että hanke laitettiin alulle jo opiskelemaan haettaessa. Nyt on ollut aikaa miettiä aina välillä hankkeeseen liittyviä asioita ja kirjoittaa tekstiä eteenpäin. Hankkeessa olleet dead linet ovat auttaneet minua pysymään ruodussa ja tekemään töitä hankkeen edistymisen eteen

Opiskelujen myötä kehittäminen ja sen eteneminen ja läpivienti on konkretisoitunut minulle ja olen tästä saamastani mahdollisuudesta oikein

iloinen. On ollut hyvä asia, että hanke on ollut pitkä ja sen pariin on palattu säännöllisin väliajoin. Kehittäminen on pysynyt mielessä ja myös sen myötä edennyt. Samalla olen pohtinut hanketta ammatillisesti ja nimenomaan kielirikasteen kehityksen kautta.

Kielirikastetoiminta on elänyt, kasvanut ja kehittynyt koko hankkeen läpiviennin ajan. Tämän suuren muutoksen ja eteenpäin menon huomaa usein vasta jälkikäteen, koska ajassa eläminen sokaisee lähikasvun näön aivan kuten lasten kasvunkin huomaa parhaiten valokuvista. Onneksi olen tutkinut dokumentoituja kielirikastemuistioita useaan otteeseen ja havainnut isoja muutoksia jo pienen ajan sisällä. Kielirikastetoiminta on siis ollut myös mieluisa konkreettinen toiminto Verkanappuloiden arjessa, koska kehitys on ollut nopeaa.

Kielirikastehankkeen tuotos eli perehdyttävä kielirikastekansio on saanut raameja koko kehityshankkeen ajan. Alkuajan luin kirjallisuutta ja siinä haasteeksi osoittautui kielirikasteen pohjana pidettävän kielikylpyä koskevan suomenkielisen 2000-luvun lähdekirjallisuuden vähyys. Kielikylvyn perustajana Suomessa toiminut vaasalainen Christer Laurén on julkaissut paljon kielikylpyä koskevaa kirjallisuutta, mutta ne ovat olleet suurimmaksi osaksi 1990-luvulta. Muuta opinnäytetyöhöni soveltuvaa uutta kirjallisuutta löytyi paljon. Kirjallisuuskatsaukseni jälkeen lähdin toteuttamaan kentälle varsinaista hankkeen toiminnallista osuutta eli keräämään materiaalia jokaisen talon kielirikastevastaavilta. Kielirikastekansio on syntynyt siis yhdessä muiden Verkanappuloiden kielirikastevastaavien kanssa, vaikka minä olenkin hankevastaavana laittanut kaiken pakettiin.

Tehdessäni tätä työtä sain vastattua hankkeeni tehtäviin ja pääsin myös niin itse kuin työyhteisönkin asettamiin tavoitteisiin. Olen oikein tyytyväinen kielirikastehankkeen lopputulokseen. Opinnäytetyötä tehdessä kehitin myös omaa ammatillista osaamistani. Opin katsomaan asioita koko Verkanappuloiden kannalta eikä pelkästään yhden yksikön. Laaja-alaisuus kaikessa oli tämän työn opetus. Ammatillisessa mielessä ylempi AMK-koulutus on antanut minulle paljon eväitä kehityshankkeen loppuun saattamiseksi. Erityisen iloinen olen

siitä, että hanketta on tarkasteltu moneen otteeseen, tasaisin väliajoin, sen aloittamisajankohdan jälkeen.

Toisena tärkeänä asiana näen kehittämisen ja johtajuuden yhteen nivomisen, koska kehittämishankkeen läpiviennissä on myös kyse johtajuudesta ja sen omaksumisesta. Opiskelujen myötä johtajuusopinnot ovat kulkeneet hankkeen rinnalla ja ataneet paljon lisävoimaa niin tämän työn tekemiseen kuin omaan päiväkotimaailmaan sijoittuvaan työhöni päiväkotia Nappulalaakson johtajana. Haastoin itseni tekemään laajaa ja mittavaa hanketta pienten lasten äitinä, opiskelevan ja työssäkäyvän aviomieheni vaimona ja uuden päiväkodin johtajana, jonka pitää omaksua paljon uusia työtehtäviä tämän kaiken keskellä.

Toivon, että tekemälläni kehityshankkeella on perehdytysarvoa uusille kielirikastevastaaville ja samoin myös nykyisille ideapankin muodossa. Toivomukseni olisi että, jokainen lukija löytäisi yhden ahaa-elämyksen tuleviin arkisiin kielirikastepäiviin ja että, tästä olisi apua, iloa ja hyötyä tuleviin Verkanappuloiden kielirikastetoimintoihin.

LÄHTEET

Adenius-Jokivuori, M. 2004. Päivähoito. Teoksessa Siiskonen, T.; Aro, T.; Ahonen, T. & Ketonen, R. (toim.) *Joko se puhuu? Kielenkehityksen vaikeudet varhaislapsuudessa*. Jyväskylä: PS-Kustannus, 304-320.

Aerila, J-A.; Kinos, J. & Pöntelin, R.. 2010. Kielen opettaminen ja vuorovaikutus 4-5-vuotiaiden lasten ryhmässä. Teoksessa Korhonen, R.; Rönkkö, M-L. & Aerila, J-A. (toim.) *Pienet oppimassa. Kasvatuksellisia näkökulmia varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen*. Turku: Turun yliopisto, 45-61.

Alasuutari, M. 2010. *Suunniteltu lapsuus. Keskustelut lapsen varhaiskasvatuksesta päivähoitossa*. Tampere: Vastapaino.

Alasuutari, P. 2011. *Laadullinen tutkimus 2.0*. Tampere: Vastapaino.

Ahvenainen, O. & Holopainen, E. 2005. Lukemis- ja kirjoittamisvaikeudet. Teoreettista taustaa ja opetuksen perusteita. Jyväskylä: Special Data.

Bergroth, M. (2007). Kielikylpyperheet valokeilassa. Taustat ja odotukset. Vaasan yliopiston julkaisuja. *Selvityksiä ja raportteja 145*. Viitattu 9.6.2011. Saatavissa myös <http://www.uwasa.fi/midcom-serveattachmentguid-d5bffeeefe67a927180fcdd70db4d1b0/Kielikylpyperheet%20valokeilassa>.

Bergström, M. 2006. Writing in a second language – case studies dealing with the challenges faced and the strategies used by immersion students at secondary school. Teoksessa Björklund, S.; Mård-Miettinen, K.; Bergström, M. & Södergård, M. (toim.) *Exploring Dual-Focussed Education. Integrating language and content for individual and societal needs*. Vaasan yliopiston julkaisuja. *Selvityksiä ja raportteja 132*. Viitattu 10.6.2011. Saatavissa myös http://www.uwasa.fi/materiaali/pdf/isbn_952-476-149-1.pdf.

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2010. Helsinki: Opetushallitus.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.

Harju-Luukkainen, H. 2007. Kielikylpydidaktiikkaa kehittämässä. 3-6-vuotiaiden kielikylpylasten kielellinen kehitys ja kielikylpydidaktiikan kehittäminen päiväkodissa. Åbo Akademi University Press. Viitattu 27.4.2011. Saatavissa myös www.doria.fi/bitstream/handle/10024/29029/HarjuHeidi.pdf?sequence=3.

Harju-Luukkainen, H. 2010. *Sukellus kielikylpyyn. Perustietoa vanhemmille kielikylvystä*. Helsinki. Saatavissa myös http://www.kulturfonden.fi/Site/Widget/Editor/686/files/Sukellus_kielikylpyyn.pdf.

Hassinen, S. 2005. *Lapsesta kasvaa kaksikielinen*. Jyväskylä: Gummerus.

Hiidenmaa, P. 2003. *Suomen kieli –who cares?* Helsinki: Otava.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. *Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S.; Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Tammi.

Holopainen, A. 2010. *Bonjour, kultaseni. Meidän perhe 11/2010*, 112.

Holopainen, L. 1994. *Logopedian perustiedot. Artikulaation ja fonologian häiriöt*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Honkanen, H. 2006. *Muutoksen agentit. Muutoksen ohjaaminen ja johtaminen*. Helsinki: Edita.

Hujala, E. 2004. Arviointia perhelähtöisyyden toteutumisesta päivähoitossa. Teoksessa Kupila, P. (toim.) Arvioidaan yhdessä. Näkökulmia arviointiin varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Tammi, 83-90.

Hämäläinen, S. 2011. Kielitaito tarpeen joka alalla. Opettaja 21.1.2011, 32-33.

Ikola-Norrbacka, R. 2004. Päivähoito – kuntien kilpailuvaltti? KuntaSuomi 2004 –tutkimuksia nro 46. Helsinki. Suomen Kuntaliitto & Vaasan yliopisto.

Jämsä, L. 2010. ”Jos siel on kuuma ja äiti ja isi sanoo et pyydä meille jäätelöä ni mä osaan pyytää icecream please” – esikouluikäisten lasten mielipiteitä englannin kielestä kielenpintausmenetelmää käyttävässä päiväkodissa. Opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma, Sosionomi. Tikkurila: Laurea ammattikorkeakoulu. Saatavissa <https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/21152/OPPARI%20VALMIS.pdf?sequence=1>.

Kalliala, M. 2010. Kato mua! Kohtaako aikuinen lapsen päiväkodissa? Helsinki: Gaudeamus.

Kalliala, M. 2012. Lapsuus hoidossa? Aikuisten päätökset ja lasten kokemukset päivähoitossa. Helsinki: Gaudeamus.

Karila, K. 2001. Moniammatillisuus ja päiväkotitoiminnan suunnittelun perusteita. Teoksessa Helenius, A.; Karila, K.; Munter, H.; Mäntynen, P. & Siren-Tiusanen, H. Pienet päivähoitossa. Alle kolmivuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen perusteita. Helsinki: WSOY, 271-287.

Karlsson, L. 2012. Lapsinäkökulmaisen tutkimuksen ja toiminnan poluilla. Teoksessa Karlsson, L. & Karimäki, R. (toim.) Sukelluksia lapsinäkökulmaiseen tutkimukseen ja toimintaan. Jyväskylä: Suomen kasvatustieteellinen seura ry, 17-63.

Kauppara, J. 2010. An immigrant student and his or her family – a challenge for schools. Teoksessa Soini, M. & Merisuo-Storm, T. (toim.) Looking at diversity in different ways. Turku: Turun yliopisto, 149-180.

Koivunen, P-L. 2009. Hyvä päivähoito. Työkaluja sujuvaan arkeen. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Kirvesniemi, T. 2008. Paapulla lapsen parhaaksi –Näkökulmia varhaisen havainnoinnin ja puuttumisen osaamisen kehittämiseen. Teoksessa Auranen, J. & Kirvesniemi, T. (toim.) ”Ei merta edemmäs kalaan” Kaakkois-Suomessa toteutettua varhaiskasvatuksen kehittämistyötä. Lappeenranta: Socom Kaakkois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus julkaisuja A 5:2008, 97-113.

Kyrö, P. 2004. Tutkimusprosessi valintojen polkuna. Tampere: Tampereen yliopisto.

Laki lasten päivähoitosta (36/1973).

Laurén, C. 1991. Kielikylpykoulu ja sen taustaa. Teoksessa Laurén, C. (toim.) Kielikylpymenetelmä: Kielen käyttö mielekkääksi. Vaasa: Vaasan yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuja 1/1991, 11-22.

Laurén, C. 2008. Varhain monikieliseksi. Kielen oppimisen teoriaa ja käytäntöä. Jyväskylä: Gummerus.

Lindberg, P. 2011. Kieli ja visuaalinen ympäristö. Teoksessa Nurmilaakso, M. & Välimäki, A-L. (toim.) Lapsi ja kieli. Kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa. Helsinki: THL, 54-61.

Loukusa, S.; Paavola, L. & Leivo, M. 2011. Johdatus pragmatiikan peruskäsitteisiin ja lasten pragmatiikan vaikeuksiin. Teoksessa Loukusa, S. & Paavola, L. (toim.) Lapset kieltä käyttämässä. Pragmaattisten taitojen kehitys ja sen häiriöt. Jyväskylä: PS-Kustannus, 11-21.

- Lounassalo, J. 2001. Pienten lasten päivähoiton kehitys ja perhepolitiikka. Teoksessa Helenius, A.; Karila, K.; Munter, H.; Mäntynen, P. & Siren-Tiusanen, H.. Pienet päivähoitossa. Alle kolmivuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen perusteita. Helsinki: WSOY, 218-253.
- Lujala, E. 2008. Suomen julkisen varhaiskasvatuksen peruskiviä. Teoksessa Helenius, A. & Korhonen, R. (toim.) Pedagogiikan palikat. Johdatus varhaiskasvatukseen ja –kehitykseen. Helsinki: WSOY, 203-214.
- Lyytinen, P. 2004. Kielen kehityksen varhaisvaiheet. Teoksessa Siiskonen, T.; Aro, T.; Ahonen, T. & Ketonen, R. (toim.) Joko se puhuu? Kielenkehityksen vaikeudet varhaislapsuudessa. Jyväskylä: PS-Kustannus, 48-68.
- Lähde, K. 2002. Erkki menee kielikylpyyn. Perheen kirja. Vaasa: Schildts. Viitattu 1.5.2011. Saatavilla myös www.harakka.fi/kristiina/kielikylpy/.
- Mattila, K-P. 2011. Lapsen vahvistava kohtaaminen. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- McLeod, J. 2003. An Introduction to Counselling. 3rd Edition. Buckingham, Philadelphia: Open University Press.
- Metsämuuronen, J. 2000. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: International methelp ky.
- Mikkola, P. & Nivalainen, K. 2011. Lapselle hyvä päivä tänään. - näkökulmia 2010-luvun varhaiskasvatukseen-. Vantaa: Pedatieto.
- Mikkola, P. & Nivalainen, K. 2010. Tiimille hyvä päivä tänään. –työkirja varhaiskasvatuksen vuosisuunnitteluun ja arviointiin-. Vantaa: Pedatieto.
- Mikkonen, R. 2008. Eskarista ekaluokalle. Kielelliset harjoitukset. MLL. Viitattu 24.3.2012. http://hameenpiiri-mll-fi-bin.directo.fi/@Bin/f922989f94db4c13ef27203171634f97/1332587589/application/pdf/113331/Kielelliset_harjoitukset.pdf.
- Mård, K. 2004. Millä eväin kielikylpyopettajaksi? Koulutukseen hakijoiden kielellinen tausta ja ruotsin kielen suullinen taito. Teoksessa Latomaa, S. (toim.) Äidinkieli ja toiset kielet: Pohjoismainen kaksikielisyystyöpaja Tampereella 18.-20.10.2002. Tampere Studies in Language, Translation and Culture. Series B 1. Tampere: Tampere University Press 2004. Viitattu 9.6.2011. Saatavissa myös <http://tampub.uta.fi/tup/951-44-5999-7.pdf>.
- Mäkinen, M. 2002. Puheen palat ja sanan salat esiopetuksessa. Fonologisen tietoisuuden yhteys alkavaan lukutaitoon. Tampere:Tampereen yliopisto.
- Mäkinen, N. 2011. Toiminnalliset menetelmät kaksikieliseksi kasvamisen tukena. Lasten ajatuksia, kokemuksia ja mielipiteitä English Daycare Sunshinessä käytettävistä työmenetelmistä. Opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma, Sosiaalipedagogiikan vaihtoehtoiset ammattipinnot. Tampere: Tampereen ammattikorkeakoulu. Saatavissa https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/26983/Makinen_Noora.pdf?sequence=1.
- Määttä, P. & Rantala, A. 2010. Tavallisen erityinen lapsi. Yhdessä tekemisen toimintamalleja. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Niikko, A. 2008. Perustoimintojen pedagogiikka. Varhaiskasvatuksessa hoidolla on monta tehtävää. Teoksessa Helenius, A. & Korhonen, R. (toim.) Pedagogiikan palikat. Johdatus varhaiskasvatukseen ja –kehitykseen. Helsinki: WSOY, 69-78.
- Niikko, A. 2009. Varhaiskasvatuksessa lapsikeskeisyyden perusta on monitieteisessä ajattelussa. Kasvatus 1 / 2009, 69-76.
- Neitola, M. 2011. Lapsen sosiaalisen kompetenssin tukeminen – Vanhempien epäsuorat ja suorat vaikutustavat. Turku: Turun yliopisto.

Nurmilaakso, M. 2011. Pienen lapsen kielellinen tietoisuus osana kielen kehitystä. Teoksessa Nurmilaakso, M. & Välimäki, A-L. (toim.) Lapsi ja kieli. Kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa. Helsinki: THL, 30-41.

Pesonen, K. 2011. Kielestä kiinni polskutellen. Folktingetin julkaisu 2011, 16-19.

Piaget, J. 1970. Genetic epistemology. United States of America: Columbia university press.

Pihlava, M. 2011. Kielikylpy tuli työpaikalle. Australialainen harjoittelija toi englannin käyttökieleksi. Tietoviikko. Uratie. 4.2.2001, 2.

Syrjäläinen, E. 1994. Etnografinen opetuksen tutkimus: kouluetnografia. Teoksessa Syrjälä, L.; Ahonen, S.; Syrjäläinen, E. & Saari, S. Laadullisen tutkimuksen työtapoja. Rauma: Kirjayhtymä Oy, 68-112.

Södergård, M. 2006. From kindergarten to grade 6. The immersion experience from the pupils' point of view. Teoksessa Björklund, S.; Mård-Miettinen, K.; Bergström, M.; Södergård, M. (toim.) Exploring Dual-Focussed Education. Integrating language and content for individual and societal needs. Vaasa: Vaasan yliopiston julkaisuja. Selvityksiä ja raportteja 132. Viitattu 10.6.2011. Saatavilla myös http://www.uwasa.fi/materiaali/pdf/isbn_952-476-149-1.pdf.

Tiusanen, E. 2008. Päivittäiset toiminnot päivähoitossa. Teoksessa Helenius, A. & Korhonen, R. (toim.) Pedagogiikan palikat. Johdatus varhaiskasvatukseen ja -kehitykseen. Helsinki: WSOY, 79-97.

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy.

Reunamo, J. 2007. Tasapainoinen varhaiskasvatus. Erilaisia tapoja suhtautua muutokseen. Helsinki: WSOY.

Valkonen, P. & Vilska, P. 2002. Esikoululainen kielen käyttäjänä ja tutkijana. Teoksessa Niikko, A. (toim.) Esiopetusta linnan liepeillä. Joensuun yliopisto. Savonlinnan opettajankoulutuslaitos, 17-29. Viitattu 27.4.2011. Saatavilla myös sokl.joensuu.fi/verkkojulkaisut/esiopetus/Norko.htm.

Varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Julkaisuja 2002:9. Viitattu 5.6.2011. Saatavilla myös <http://pre20031103.stm.fi/suomi/pao/julkaisut/kasvatus/varkasv.htm>

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. (VASU) 2005. Oppaita 56. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Stakes. Viitattu 5.6.2011. Saatavilla myös <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/7eef5448-e8a3-4887-ab97-19719ea74066>.

Vilenius-Tuohimaa, P. 2008. Kieli varhaisen matemaattisen ajattelun rakentajana. Teoksessa Kontu, E. & Suhonen, E. Erytispedagogiikka ja varhaislapsuus. Helsinki: Gaudeamus, 127-136.

Vilka, H. 2005. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Vygotsky, L. 1994. Thought and language. Eight printing. London: The MIT press.

Elektroniset lähteet:

<http://www.amk.fi/opintojaksot/0709019/1193463890749/1193464144782/1194348546586/1194356433452.html> Viitattu 12.2.2012.

www.edu.fi/yleissivistava_koulutus/teemat/kielikylpy_ja_vieraskielinen_opetus Viitattu 1.5.2011.

www.granisb.fi/6 Viitattu 1.5.2011.

www.kirkkonummenkielikylpy.fi/node/11 Viitattu 1.5.2011.
www.kirkkonummenkielikylpy.fi/node/17 Viitattu 1.5.2011.
www.ktol.fi/web/tiedostot/File/Enoranta.ppt Viitattu 11.2.2012.
www.lansivaylankielikylypy.fi/mika.html Viitattu 1.5.2011.
<http://ojs.seamk.fi/index.php/kever/article/viewFile/1088/919> Viitattu 11.2.2012.
<http://suomenkuvalehti.fi/blogit/megafoni/kielikylypya-kaikille> Viitattu 1.5.2011.
www.uwasa.fi/kielikylypy/lyhyesti/suomessa/ Viitattu 1.5.2011.
www.verkanappulat.fi Viitattu 27.4.2011.
www.verkanappulat.fi/keittio.php Viitattu 6.5.2011.
www.verkanappulat.fi/kieliryhmat.php Viitattu 27.4.2011.
www.verkanappulat.fi/laatu.php Viitattu 27.4.2011.
www.verkanappulat.fi/ops-kieli-ja-kommunikaatio.php Viitattu 6.5.2011
 Viitaniemi, J. 2005. Hypermedian jatko-opintoseminaari. Tapaustutkimus. Viitattu 12.2.2012.
http://matwww.ee.tut.fi/hmopetus/hmjatkosems04/liitteet/JOS_hypermedia_Viitaniemi_110305.pdf.
<http://fi.wikipedia.org/wiki/Tapaustutkimus> Viitattu 12.2.2012.

Julkaisemattomat lähteet:

Alila, K. 15.1.2011. Arvioinnilla kohti kehittyvää asiakaspalvelua. Ediva oy:n koulutuskokonaisuus päiväkotiverkanappuloille. Kotimäen koulu/Littoinen.
 Alila, K. 21.5.2011. Lapsi arvioimassa: Lapsilähtöinen arviointi. Ediva oy:n koulutuskokonaisuus päiväkotiverkanappuloille. Kotimäen koulu/Littoinen.
 Berg, J. 2008. Kehittäminen ja projektiosaaminen. Powerpoint-diat 4.11.2008. YAMK08. Oppimateriaalit. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.
 Päiväkoti Verkanappuloiden kielirikastepalaverin muistio 2.6.2009.
 Päiväkoti Verkanappuloiden kielirikastepalaverin muistio 18.2.2010.
 Päiväkoti Verkanappuloiden kielirikastepalaverin muistio 5.8.2010.
 Päiväkoti Verkanappuloiden kielirikastepalaverin muistio 16.12.2010.
 Päiväkoti Verkanappuloiden kielirikastepalaverin muistio 24.3.2011.
 Päiväkoti Verkanappuloiden kielirikastepalaverin muistio 12.5.2011.
 Päiväkoti Verkanappuloiden kielirikastepalaverin muistio 1.9.2011.
 Päiväkoti Verkanappuloiden kielirikastepalaverin muistio 24.11.2011.
 Päiväkoti Verkanappuloiden kielirikastepalaverin muistio 5.3.2012.

Liite 1

Sannin päivä Voivalassa

Sanni tulee aamulla päiväkotiin ja tervehdimme sanoen toisillemme Good Morning. Kyselen lisäksi Sannilta How are you? Sanni hieman ujostelee, joten autan vähän. Are you happy, sad, tired, angry? Tired, Sanni vastaa hiljaisella äänellä. Isä huikkaa Sannille Bye bye, Sanni vastaa Bye. Sanni istuu hetken sylissäni ja tahtoo sen jälkeen mennä leikkimään muiden tyttöjen kanssa.

Leikkien jälkeen aloitamme vitosten kanssa English hour-hetken. Jatkamme ruokasanaston kimpussa. Alussa laulamme laulun:

Good morning, Good morning,

How are you? How are you?

Very fine and thank you,

Very fine and thank you,

How are you? How are you?

What is your name?

What is your name?

My name is Sanni.

My name is Sanni.

It's very nice to meet you.

It's very nice to meet you.

Who are you?

Who are you?

Laulun ensimmäisen säkeistön aikana lapset saavat valita tunnekortin, joka kuvaa heidän oloaan. Sanni valitsee kortin Happy. Jatkamme laulua ja oman nimensä kohdalla jokainen lapsi saa nostaa nimilappunsa ylös.

Laulun jälkeen pelaamme Ruokakori-peliä. Ruokakorissa on erilaisia ruokia. Käymme ne ensin yhdessä englanniksi läpi: cheese, tomato, carrot, ham, apple, orange, salad, ketchup, butter, banana, bread and pineapple. Tämän jälkeen yksi lapsista saa lähteä kauppaan ostoksille. Sanni menee ensimmäisenä hetkeksi kulman taakse. Sillä aikaa valitaan ruoka, jota kaupasta ei voikaan ostaa. Sampo valitsee ketsupin. Ready, huudamme ja Sanni palaa ostoskorinsa kanssa. Sanni alkaa kerätä ostoksia. Aina kun hän ottaa jonkun ruoan sanomme sen nimen yhdessä englanniksi. Kun Sanni lopulta koskettaa ketsuppia, huudamme kovaan ääneen NO THANK YOU! Lopuksi laskemme englanniksi, kuinka monta ostosta Sanni sai koriinsa. Tämän jälkeen seuraava saa mennä ostoskorineen hetkeksi kulman taakse ja leikki jatkuu.

Toisena leikkinä English Hourissa on tänään hedelmäpeli. Se on tavallinen lautapeli, jonka jokaisessa ruudussa on jokin hedelmä. Aina kun lapsi saapuu ruutuun, mietimme yhdessä kyseisen hedelmän nimeä englanniksi. Se joka muistaa hedelmän nimen, saa itselleen lisäksi pikku kortin, jossa on kyseisen hedelmän nimi. Lopussa voiton ratkaisee kuitenkin se, kuka on ensimmäisenä maalissa. Lapsista on hauska saada kerätä pieniä hedelmäkortteja itselleen ja se motivoi heitä muistelemaan hedelmien englanninkielisiä nimiä.

Näiden leikkien jälkeen siirrymme pukemaan ja lähdemme ulkoilemaan.

Seuraavaksi on vuorossa ruokahetki. Litte helper päättää ruokalaulun ja tänään se on Are you hungry. Laulamme laulun. Tämän jälkeen ruoka-apulaiset kiertävät näyttämässä jokaiselle ruokakuvat ja aikuinen kertoo ruoan nimet suomeksi ja englanniksi (potatoes, fish, salad, milk, water and bread). Ruoka-apulaiset toivottavat: Bon Appetit, Enjoy your meal, Hyvää ruokahalua. Sanni haluaa vähän ruokaa ja pyytää, little hungry. Aikuinen ojentaa Sannille ruoan sanoen Here you are. Sanni kiittää, thank you. Aikuinen vastaa You're welcome. Ruokailun jälkeen Sanni hakee pastillikaupasta pastillin ja kiittää taas, Thank you. You're welcome, aikuinen vastaa.

Ruokailun jälkeen on lepohetki. Lepohetkeltä noustuaan Sanni aloittaa yhdessä kavereidensa kanssa valitsemansa hiljaisen pöytäleikin.

Välipalalla syömme kiisseliä. Sanni on little hungry. Aikuinen ojentaa Sannille kiisselin, here you are. Thank you, Sanni vastaa. Välipalan jälkeen pidämme iltapäiväpiirin ja lähdemme sen jälkeen ulos. Tällä kertaa iltapäiväpiirissä luetaan lasten toiveesta kirja. Kotiin lähtiessä sanomme vielä Sannin kanssa käsiheipat ja toivottelemme toisillemme Bye bye, see you tomorrow!

Liite 2

Leikit Eläimet

Leikki: Zoo-leikki, muunnos Hedelmäsalaatti-leikistä. Erilaisia eläinkortteja, käydään eläinten nimet läpi ennen pelin alkua ja jokainen lapsi saa itselleen eläinkortin. Istutaan piirissä, aikuinen toimii huutajana ja näyttää samalla huutaessaan eläimen kuvaa, kyseisen eläinkortin omistajat vaihtavat nopeasti paikkoja. Zoo-huudosta kaikki vaihtavat paikkaa.

Lasten vähitellen oppiessa eläinten nimet voidaan leikkiä myös niin, että keskellä on yksi lapsi huutamassa eläimen nimen tai ZOO, hitaimmin paikkaa vaihtanut lapsi jää ilman tuolia ja tulee seuraavaksi huutajaksi keskelle

Laululeikki: Old Mc Donald, lapset saavat valita seinällä olevista eläinkuvista, mitkä eläimet milloinkin asuvat farmilla, sen jälkeen lauletaan laulu ja äännellään eläimellisesti

Eläimet: Ensin arvuutellaan eläimiä (eläinten kuvia) suomeksi. Kun eläimet osataan suomeksi, aletaan harjoittelemaan niiden englanninkielisiä nimiä. Päivittäin harjoitellaan yksi eläin lisää. Viikon kuluttua voidaan leikkiä kim-leikkiä eläinkorteilla (sanotaan puuttuvan eläimen nimi sekä englanniksi että suomeksi). Aikuinen näyttää esim. koiran kuvaa ja antaa lapsille ohjeeksi äännellä/käyttäytyä kuin dog. Myöhemmin jätetään eläinkuvat pois käytöstä ja jatketaan samaa leikkiä. Opetellaan Piippolan vaari englanniksi ja mietitään mitä eläimiä laulussa esiintyy.

Kuva 3 Old MC Donald

©Hanna Voutilainen

Liite 3

Teemapäivä

Nappulalinna englantipäivänä; Retki Englantiin

Matkan alussa meille jaettiin matkaesitteet, joiden avulla lapset pystyivät seuraamaan retkikohteitamme. Ensimmäiseksi ”hyppäsimme” kaksikerroksisen bussin kyytiin, jokainen piirsi oman kuvansa kurkkaamaan bussin ikkunasta.

Bussilla hurautimme Big Benille, jota jäimme hetkeksi ihastelemaan. Tämän jälkeen suuntasimme jalkapallo-otteluun, jossa joukkueet kävivät tiukan taiston. Urheilun jälkeen oli aika suunnata teehetkelle, jolla tarjottiin teetä ja teeleipiä. Mahat täytettyämme siirryimme katsastamaan London bridgeä, jonka kunniaksi hoilasimme London bridge is falling down laulua. Viimeisenä oli vuorossa Madame Tussaud’s vahakabinetti. Tällä viimeisellä kohteellamme teimme myös oman hahmomme vahakabinettiin.

Liite 4

Lauluja

Viikonpäivät.

Monday, Tuesday, Wednesday,

Thursday, Friday, Saturday

Last day is Sunday

Days of the week

Days of the week

Now you know days of the week.

(sävel: Onnen päivät)

Ruokalaulu:

I am very hungry now

I am very hungry now

I want to eat a lot of food

I want to eat a lot of food.

(sävel: Pieni nokipoika)